

SIIPIRIKKO 2/97

Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys r.y.

• yölaulajat 1996

• pöllöt 1996

• Höylas 1996

• kevätsiilaus

• käki ja käen piiat

Siipirikko 2•1997 24 vsk.

Julkaisija: Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys r.y.
ISSN 0357-5705

PKLTY r.y.

Puheenjohtaja:
Risto Juvaste Viljakaari 4, 80510 Onttola
puh (013) 801 293, 0400 - 632 973
sähköposti risto.juvaste@ncp.fi

Varapuheenjohtaja:
Harri Kontturi Metsänurmentie 13, 80140 Joensuu

Sihteeri:
Petri Palviainen Koulutie 2 A, 83150 Roukalahti
puh (013) 657 152

Rahastonhoitaja:
Timo Karkkiäinen Sepänkatu 4-6 C 13, 80110 Joensuu

Muut hallituksen jäsenet:
Hannu Huuskonen Kaislarannantie 1 D 14,
80140 Joensuu puh (013) 803 995, työ (013) 2513 480
sähköposti hannu.huuskonen@joensuu.fi
Kimmo Nevalainen Konttikuja 2 D 19, 80140 Joensuu
puh (013) 802 137
Ari Parviainen Näädkänkatu 5 B 16, 80230 Joensuu
puh (013) 311 182
Pentti Zetterberg Nuotanperä 28 B 9, 80140 Joensuu
puh auto 049 - 170 210, työ (013) 2513 505
sähköposti pentti.zetterberg@joensuu.fi

Lehden toimituskunta:
Harri Kontkanen (vastaava toimittaja) Koulukatu 27 A 6,
80100 Joensuu puh (013) 120 376
Juhani Hyttinen Sorvarinkatu 6, 80160 Joensuu
puh (013) 821 482
Olli Günther (taitto) Merimiehenkatu 7 B, 80110 Joensuu
puh (013) 225 614 sähköposti gunther@cc.joensuu.fi

Tilausasiat:
Lehti ilmestyy 4 kertaa vuodessa. Jäsenmaksun suuruus
v.1997 on 85 mk (opiskelijat 75 mk). Perhejäsenmaksuun
(20 mk) lehti ei sisälly. Siipirikon tilausmaksu v.1997 on 85
mk. Irtonumerot 5 mk, edellinen vuosikerta 10 mk,
10-vuotisjuhlanumero 15 mk, 25-vuotisjuhlanumero 100
mk (PKLTY:n jäsenille 50 mk) + postikulut.

Yhdistyksen tili:
Merita 104030-308134/Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen
Yhdistys r.y./PL 119 80101 Joensuu. (esim. jäsenmaksut,
maksut irtonumeroista yms. - ilmoita
pankki siirtolomakkeella viestinä, mitä olet maksanut.)

SISÄLLYSLUETTELO

- 3 *Ari Latja:*
Höytiäisen kanavan lintuasema 1996
- 9 *Markku Halonen:*
Kevätsiilaus
- 14 *Hannu Lehtoranta:*
Pöllöjen pesintä Pohjois-Karjalassa 1996
- 21 *Mika Sipura ja Jussi Aho:*
Käestä ja käen piiosta - tositaroituksella
- 25 *Markku Halonen:*
Yölaulajat 1996 Pohjois-Karjalassa
- 27 Yhdistystiedote
- 28 *Markku Halonen:*
Mitä nyt???
- 30 Viimeaikaisia havaintoja

kansi:
Aikainen mato linnun tapaa.
- kuva Hannu Eskonen

Höytiäisen kanavan lintuasema 1996

Ari Latja

YLEISTÄ

Vuosi 1996 oli lintuaseman tähän mennessä heikoin vuosi. Tämä johtui osaltaan miehitysvaikeuksista sekä osaltaan myös lintujen vähydestä. Kevään pyynti oli normaalin tiivistä huhtikuun lopulta kesäkuun alkuun, mutta saalis jäi vähäiseksi. Syyskauden

miehitys takerteli sekä alku- että loppupäästä eli kattavaan pyyntiin päästiin vasta heinä-elokuun vaihteessa ja jatkuva pyynti loppui lokakuun alussa. Keväällä hankittiin taas varoja toiminnalle esittelemällä rengastusta koulu- ja muille ryhmille. Myös perinteiset yliopiston kurssit vierailivat asemalla touko-

kuussa.

Rengastussaalis (taulukko 1) oli aseman historian heikoin, vain 3953 rengastusta (vuosien 1985-95 keskiarvo 6354), vaikka lajimäärä 74 olikin kohtalainen (keskiarvo 77). Pyyntipäiviä oli itse asiassa hyvin, pyyntiä kaikkiaan 133 päivänä (keskiarvo 132), mutta vakioverkkopäiviä oli vain 84

Elokuussa Höytiäisen kanavan pajupusikot ajoittain kuhisevat pajulintuja. - Hannu Eskonen

Taulukko 1. Rengastukset Höytiäisen kanavan lintuasemalla 1996.

Laji	Kevät	Syky	Yht.	Laji	Kevät	Syky	Yht.
Varpushaukka	-	2	2	Rytikerttunen	-	4	4
Tylli	2	-	2	Hernekerttu	7	80	87
Tundrakurmitsa	-	1	1	Pensaskerttu	3	15	18
Pikkusirri	-	1	1	Lehtokerttu	29	47	76
Lapinsirri	1	-	1	Mustapääkerttu	-	3	3
Suosirri	6	-	1	Idänuuilintu	-	1	1
Suokukko	9	17	26	Sirittäjä	3	1	4
Jänkäkurppa	-	3	3	Tiiltalti	3	31	33
Taivaanvuohi	-	4	4	Idäntiiltalti	-	1	1
Lehtokurppa	-	2	2	Pajulintu	406	791	1197
Pikkukuovi	1	-	1	Hippiäinen	-	27	27
Liro	32	1	33	Harmaasiippo	18	5	23
Naurulokki	2	-	2	Pikkusiippo	1	1	2
Lehtopöllö	3	-	3	Kirjosieppo	21	17	38
Suopöllö	-	1	1	Pyrstötiainen	2	451	453
Käenpiika	-	1	1	Hömötiainen	4	304	308
Käpytikka	1	1	2	Lapintiainen	-	3	3
Pikkutikka	-	5	5	Kuusitiainen	-	3	3
Pohjantikka	-	1	1	Sintiainen	10	251	261
Metsäkivinen	2	17	19	Talitiainen	44	127	171
Niittykirvinen	2	17	19	Puukiipijä	-	2	2
Keltävästäräkki	9	2	11	Pikkulepinkäinen	1	5	6
Västäräkki	6	4	10	Isolepinkäinen	-	1	1
Peukaloinen	-	14	14	Närhi	-	2	2
Rautiainen	-	5	5	Pikkuarvunen	-	1	1
Sinirinta	17	38	55	Peippo	36	16	52
Punarinta	20	142	162	Järripeippo	-	8	8
Leppälintu	3	14	17	Viherpeippo	4	1	5
Pensastasku	2	-	2	Vihervarpunen	1	37	38
Kivitasku	1	-	1	Urpainen	22	73	95
Mustarastas	2	4	6	Punavarvunen	-	2	2
Räkättirastas	9	15	24	Punatulku	38	18	56
Laulurastas	-	3	3	Lapinsirkku	-	2	2
Punakylkirastas	58	66	124	Keltasirkku	44	2	46
Ruokokerttunen	47	176	223	Pohjansirkku	-	1	1
Viitakerttunen	5	3	8	Pikkusirkku	-	1	1
Luhäkerttunen	1	-	1	Pajusirkku	12	109	121
				Yhteensä	950	3003	3953

eli kaksi viikkoa vähemmän kuin yleensä (98). Talvilintupyntiä oli 27 päivänä (keskiarvo 23) ja emoja poikaspyyntiä 19 päivänä (keskiarvo 11). Taulukossa 2 on esitetty rengastajien tekemät rengastukset ja kontrollit sekä miehityspäivät.

Lähes kaikilla lajeilla vuosi oli rengastusten määrän suhteen heikoimpia aseman toiminnan aikana. Runsaimpien lajien rengas-

Taulukko 2. Rengastajien käsittelemät linnut sekä miehityspäivät Höytiäisen kanavan lintuasemalla 1995.

Rengastaja	Rengastuksia	Kontrolleja	Päiviä
Ari Latja	2289	263	60
Jouko Tiussa	1505	180	58
Markku Huttunen	92	11	24
Juha Miettinen	60	9	15
Markku Alanen	7	10	3
Yhteensä	3953	473	142

Taulukko 3. Poikas- ja emorengastukset sekä kontrollit 1996.

Laji	Pull.	Ad.
Telkkä	-	1
Lehtopöllö	3	-
Punakylkirastas	57	20
Laulurastas	-	1
Räkättirastas	5	3
Mustarastas	2	3
Kirjosieppo	19	3
Talitiainen	23	-
Sintiainen	-	2
Yhteensä	109	33

tuksista vain puna- ja sinirinnan, ruokokerttusen ja hernekertun määrät olivat suunnilleen normaalilla tasolla. Ennätyslukuja ahdisteli vain pyrstötiainen.

Vuodet eivät ole veljet keskenään voitiin todeta myös suiston vesitilanteesta keväällä. Edellisvuoden tulvasta oli siirrytty kuivuuteen ja vesi oli pitkästä aikaa

niin matalalla, että ruovikon ulkoreunasta paljastui avointa hietikkoo. Heinäkuun sateiden jälkeen aikana vesi nousi jonkin verran, mutta lasi uudestaan kuivan jakson aikana elo-syyskuussa. Tämä oli tietenkin hyvä kahlaajia ajatellen ja niitä saatiinkin rengastettua jonkin verran sekä keväällä että syksyllä.

Syyskuun lopussa päästiin suistossa kauan kaivattuihin raivaustöihin. Lintuharrastajat osallistuivat kiitettävästi kannaksen pensaikon raivaustalkoisiin ja maisema avartui kerralla tornilta asemalle saakka. Umpeen kasvaminen olikin alkanut jo selvästi vaikuttaa joidenkin vakioverkkojen tuloksiin. Jatkossa kasvu pyritään pitämään kurissa vuosittaisilla toimenpiteillä. Tornin edustalta raivattiin myös ruovikkoa vanhalta alalta. Joensuun kaupungin puisto-osasto teki

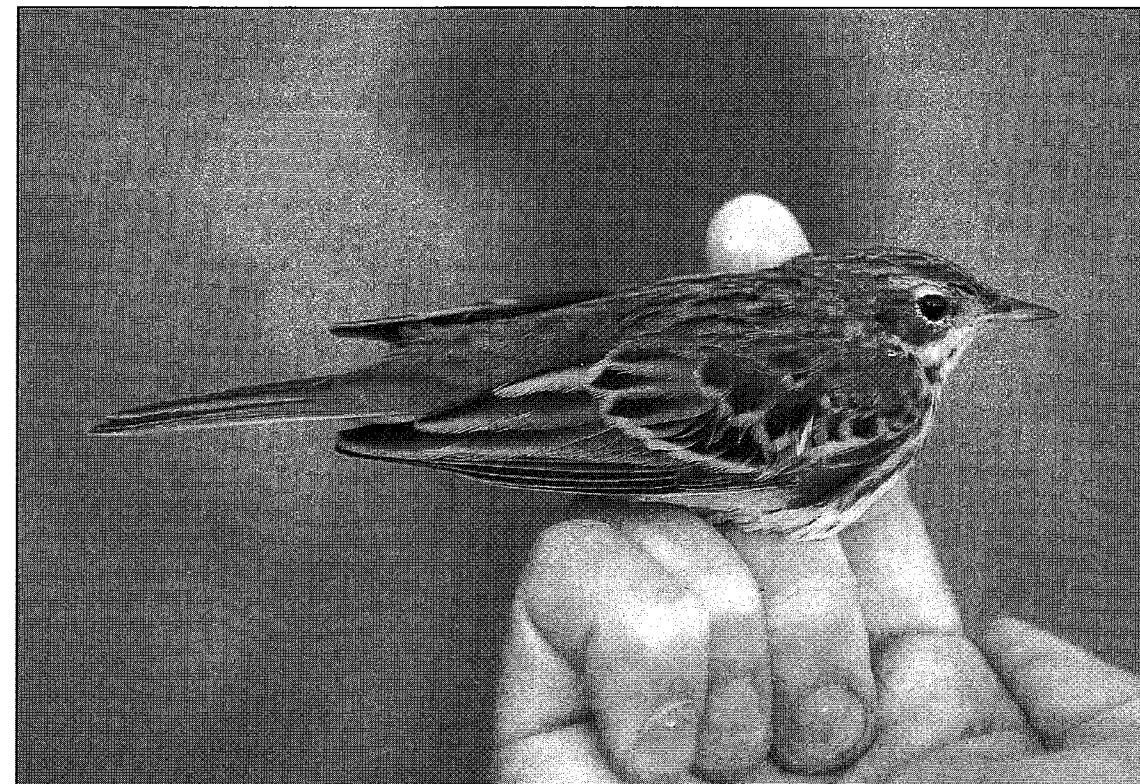
niin ruovikon niiton kuin alueen jyrkimisen, mistä kaupungille suuret kiitokset. Tätä vuotta ajatellen raivaus tuli liian myöhään, vain joitakin suokukkoja ja kurmitsoja liikkui enää alueella.

TALVILINTUPYYNTI

Alkuvuosi oli varsin vaisu. Vuoden alusta huhtikuun puoliväliin rengastettiin vain 130 lintua, enimmäkseen keltasirkkuja, urpiaisia ja punatulkuja. Loppuvuosi oli vielä vaisumpi, pyyntiä vain kolmena päivänä ja saaliina muutamia "tinttejä".

KEVÄT

Huhti-toukokuussa ennen vakio-pyyntikautta pidettiin ruokinta-paikoilla verkkoja hyvinkin aktiiv-

Metsäkivinen kuuluu aseman vakio-rengastuslajeihin. - Markku Halonen

Vanhan (vas.) ruokokerttusen erottaa syksyllä nuoresta linnusta kuluneemman ja hailakamman värisen puvun perusteella. - Markku Halonen

visesti, mutta saalis jäi laihaaksi. Kun kahtena edellisenä vuonna tällä pyynnillä oli saatu runsaasti lintuja, niin nyt ei saatu ensimmäistäkään "järriä" ja peiponkin luvut jäivät vaatimattomiksi (36 rengastusta). Huhtikuun puolivälissä saatiin pyrstötiaispari, joka pyöri alueella koko loppukevään herättäen epäilyksiä pesinnästä, mitä ei kuitenkaan saatu varmistettua.

Kevään vakioverkkopyynti alkoi 6.5. ja päättyi 8.6. Toukokuussa pyyntiä oli 23 ja kesäkuussa 6 päivänä. Saalis oli kaikkien aikojen heikoin, vain 707 rengastusta. Pajulintuja saatiin 406 eli sata enemmän kuin edelliskeväänä, mutta kuitenkin selvästi vähemmän kuin keskimäärin. Myös ruokokerttusia, lehtokerttuja,

hernekerttuja ja punarintoja saatiin selvästi normaalia vähemmän. Kevään lajistoa piristivät pikkusieppo, luhtakerttunen sekä 5 viitakerttusta.

Heikon verkkosaaliin vastapainoksi kevättä piristivät alhaisen vedenpinnan ansiosta melko runsaina esiintyneet kahlaajat. Suurimmat määrät tosin lepäilivät lehmilaitumen lietteellä. Torninkin edustalle kahlaajia kuitenkin riitti niin, että suokukkojen ja lirojen lisäksi rengastettiin muutamia suosirrejä, lapinsirri ja paritylliä. Paras kahlaajarengastus oli kuitenkin pieneen katiskaan itsensä tunkenut pikkukuovi, uusi rengastuslaji asemalle. Lietteellä pidettiin myös petoverkkoja, joihin tarttui kahlaajien lisäksi myös pari naurulokkia. Muutolla ha-

vaittiin mm. neljä meriharakkaa, kolme karikukkoa ja punajalkaviklo. Parhaana kahlaajapäivänä, 27.5., muutti lähes tuhat suosirriä ja 45 tundurakurmitsaa.

EMOT JA POIKASET

Rengastettujen pesä- ja maasto-poikasten ja pesiltä pyydettyjen emojen määrät on esitetty taulukossa 3. Markku Huttunen keräsi asemalla aineistoa rastaiden pesimäpaikkauskollisuutta koskevaan tutkimukseensa ja sen ansiosta varsinkin punakylkirastaita rengastettiin ja kontrolloitiin runsaasti. Pönttölintujen poikasrengastukset jäivät vähäisiksi. Tämä johtui suureksi osaksi pönttöjen ränsistyneisyydestä:

Rautiainen eksyy harvoin aseman verkkoihin. - Markku Halonen

toistakymmentä vuotta vanhat pöntöt alkavat lahota ja monen kylkeen on käpytikka hakannut reiän. Lehtopöllön pesästä rengastettiin jälleen poikaset, tällä kertaa kolme.

SYKSY

Vakiopyynti alkoi 21.7. ja päättyi 19.10. Pyyntipäiviä kertyi heinäkuussa 6, elokuussa 20, syyskuussa 21 ja lokakuussa 12. Pyynti oli sen verran hajanaista, että useimpien lajien muuton ajoittumisesta tai pesintätuloksesta ei saatu luotettavaa kuvaa. Pajulinturengastusten mediaani heitti kuitenkin vain yhdellä päivällä pitkäaikaisesta keskiarvosta. Pajulinnunkin rengastusmäärä oli kuitenkin keskimääräistä pienempi, vajaat 800 rengastusta. Syksyn rengastustyötä piristivät pikkusieppo, idänuunilintu, aseman toinen pikkubarvunpunen sekä

pikkusirkku. Liekö sattumaa vai raivauksen ansiota, mutta heti talkoita seuranneena aamuna roikkui kannaksen petoverkossa aseman ensimmäinen suopöllö.

Myös syksyllä Pyhäselän vesi oli alhaalla ja kahlaajia liikkui alueella. Huimiin lukuihin ei rengastuksissa päästy, parhaina lajeina kuitenkin pikkusirri ja aseman toinen tundurakurmitsa. Jänkäkurppia ja taivaanvuohia oli ruovikon sisällä olevissa aukoissa paljonkin, mutta katiskoihin kumpaakin lajia eksyi vain muutama yksilö. Verkoilla saatiin kaksi lehtokurppaa.

LÖYDÖT JA KONTROLLIT

Lintujen vähyys ja miehityksen puutteellisuus näkyi myös kontrollien määrässä. Edellisinä vuosina rengastetuista linnuista tehtiin vain 86 kontrollia, kun yleensä

sä niitä on yli sata. Eniten kontrolloja saatiin totuttuun tapaan ruokokerttuisista, pajulinnuista sekä kelta- ja pajusirkkuista (taulukko 4). Vanhin kontrolli oli pajulintu vuodelta 1990. Ensimmäiset ylivuotiset kontrollit tehtiin laulurastaasta, hippiäisestä ja puukiiپیجistä. Mukavimmat kaukolöydöt olivat taivaanvuohi Portugalista, laulurastas Espanjasta ja hippiäinen Brittein saarilta. Tähän mennessä rengastetut yli 4000 ruokokerttusta eivät ole tuottaneet yhtään kaukolöytöä, mutta toukokuussa kontrolloitiin Saksassa rengastettu lintu. Suomessa saatiin rengastajien tekemät kontrollit hömötiäisestä Hamminasta ja urpiaisesta Tankarin lintuasemalta.

VAELLUSLINNUT

Vaelluslintusyksy oli aseman

kaikkien aikojen heikoin. Lähes kaikkia lajeja saatiin vähemmän kuin koskaan. Vain pyrstötiaisel-la oli runsas ja sinitiaisella normaali vaellus. Vaikka jatkuva miehitys loppui jo lokakuun alussa, ei syksyn heikkous ollut pelkästään siitä johtuvaa, vaan lintuja oli todellakin vähän ja niiden liikkuminen loppui jo ennen lokakuun puoliväliä.

Pöllöistä rengastettiin vain suopöllö, joka on puhdas muuttolintu. Käpy- ja pohjantikkoja rengastettiin syksyn aikana kumpiakkin vain yksi, pikkutikkoja viisi. Pikkutikoista kolme oli kuitenkin kesäisiä paikallisia nuoria lintuja, joten vaelluksesta ei voi tämänkään lajin kohdalla puhua.

Hippiäisiä rengastettiin vain 27, tilhiä ei yhtään. Pyrstötiaisel-la sen sijaan oli erittäin voimakas vaellus ja rengastuksissa (451) päästiin toiseksi parhaaseen tulokseen, edellä vain syksyn 1986 636 rengastusta. Vaellus alkoi voimakkaana 5.-6.10. Näinä kahdena päivänä rengastettiin valtaosa pyrstötinteistä (320). Valitet-

tavasti juuri tätä viikonloppua seuranneella viikolla asemalla ei ollut miehitystä ja suuri osa mahdollisista rengastuksista meni sivu suun. Esimerkiksi 8.10. suistossa havaittiin erittäin voimakasta vaellusta ja ilmeisesti satoja lintuja oli liikkeellä. Seuraavana viikonloppuna 12.-13.10. saatiin vielä 86 pyrstötiaista, mutta sitten vaellus hiipui. Ilman katkoa miehityksessä olisi todennäköisesti päästy uusiin ennätyslukuihin rengastuksissa.

Hömötiaisen rengastuksissa jäätiin toisen kerran alle viiden sadan, kun vain 304 tinttiä saatiin kihloihin. Syyskuun alkupuolella lintuja saatiin muutama päivässä ja vasta kuun puolenvälän tienoilla alkoi hieman vilkkaampi liikehdintä. Valtaosa "hömpistä" rengastettiin välillä 15.9.-6.10. Parhaanakin päivänä 18.9. saatiin kuitenkin vain 42 lintua. Tämäkään vuosi ei mennyt asemalla ilman lapintiaisrengastuksia. Yhdellä kolmesta kiinnisaadusta oli kalotti ruskean sijasta aivan musta, mikä antoi aiheen

epäillä lapin- ja hömötiaisen risteymää, 'höpintiaista'. Mitoiltaan ja muuten värykseltään lintu oli kuitenkin selvä lapintiainen. Myös kuusitiaisista rengastettiin kolme kappaletta.

Talitiiaisella oli edellisvuottaakin vaisumpi syksy ja vain 127 lintua rengastettiin tasaiseen muutaman linnun päivätahtiin. Sinitiaisella sen sijaan oli sekä määrältään että ajoitukseltaan normaali vaellus: 251 rengastettua tavalliseen aikaan syys-lokakuussa, vilkkaimpien jaksojen ollessa 13.-15.9. ja 28.9.-6.10..

Puukiipijöitä rengastettiin vain kaksi ja nakkeleita ei yhtään. Keväällä maaliskuun lopussa sen sijaan nähtiin neljän nakkelin etenevän määrätietoisesti Pyhäselän rantaa kaakkoon, ilmeisesti palallemassa edellisen syksyn vaellukselta kohti pesimäsijojaan. Muiden vaelluslintujen tavoin myös *Carduelisten* ja punatulkkujen liikehdintä oli vaisua ja rengastuksissa jäätiin varsin heikkoihin lukuihin.

Taulukko 4. Kontrollit asemalla ennen vuotta 1996 rengastetuista linnuista.

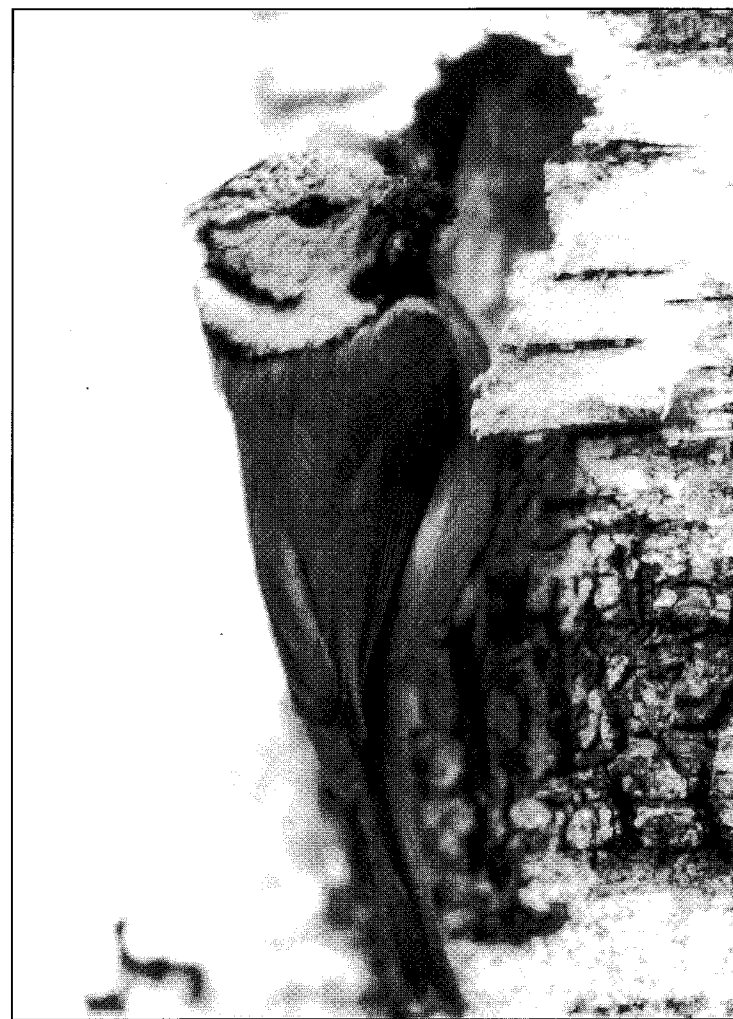
Laji	-90	-91	-92	-93	-94	-95	Yhteensä
Telkkä	-	-	-	1	-	-	1
Käpytikka	-	-	-	-	1	1	2
Pikkutikka	-	-	-	-	1	-	1
Punakylkirastas	-	-	-	-	3	8	11
Laulurastas	-	-	-	1	-	-	1
Ruokokerttunen	-	-	3	1	5	5	14
Pajulintu	1	-	2	-	3	5	11
Hippiäinen	-	-	-	-	-	1	1
Hömötiainen	-	-	-	-	1	8	9
Sinitäinen	-	-	-	-	-	5	5
Talitiäinen	-	-	-	-	-	6	6
Puukiipijä	-	-	-	-	-	1	1
Peippo	-	-	-	-	-	1	1
Viherpeippo	-	-	-	-	-	1	1
Keltasirkku	-	-	1	2	4	2	9
Pajusirkku	-	1	2	2	3	4	12
Yhteensä	1	1	8	7	21	48	86

KEVÄTSIILAUUS

Markku Halonen

Kevät oli kukkeimmillaan ja rari-aika parhaimmillaan. Ensimmäiset yölaulajat olivat saapuneet ja mahtavat valkoposki-hanhimassat jyräsivät juuri edellisenä päivänä, 23.5.1995, halki maakunnan. Valkoposkien kannoilla pitkälti Suomenlahden arktikakeikalta palaillut MH oli heti retkivireessä, olihan eroon pääseminen etelän piippajengistä ollut varsinainen hermolevon juhlahetki. Eikä mikään vetänyt vertoja omien linturikkaiden kotikontujen koluamiselle kevät-kesällä, kun lintuja näkyy ja kuuluu paljon ympäri vuorokauden.

Iskuryhmä lähtee

Arvokas töyhtötiainen löytyi Rääkkylän linturikkaista metsistä. - Hannu Eskonen

Myös TN oli urhoollisesti huolehtinut oman maakunnan miehityksestä tuon koko linturikkaan toukokuun keskipuoliskon ajan, ja nyt löytyi jo intoa lähteä edemmäksi, kuin vain Pielisjoen rantaan polkupyörällä. Niinpä 24.5. klo 21.30 punainen Tercel pyörähti Kaakkurintielle, eväsrepun ja kaukoputken sujahtaessa tuota pikaa auton takapenkin uumeniin. Tarkoituksenamme oli retkeillä reippaasti yli yön pitkälle seuraavaan päivään, ja jo alkuvaiheessa päätimme perinteiseen tapaan ruveta laskemaan näkemiämme lintulajeja - ihan vain leikkimielellä.

Ensimmäinen pikatsekkaus suoritettiin Joensuun Linnunlahdella, missä sulalla selällä uiskenteli vähän yli 200 vesiäistä, joukossa parvi pilkkasiipiä. Koska oli todennäköistä, ettei "luukkua" enää saada muualta, laitoimme kellonajan tarkasti ylös, ja se näytti 22.30. Aurinko oli juuri suunnittelemassa lopullista painautumistaan jonnekin Pärnävaaran taakse heijastaen Pyhäselän raikkaan vesilaakeuden oikealla arktikan kultasumulla. Ainakin itse arktikasta jo tältä keväältä perin kylläksi saaneena tuikkasin koneen tulille ja lähdimme kohti Kontiolahden Pitkärantaa. Kaksi pyytää pyrähti parempaan turvaan vauhtihirnumme edestä juuri ennen parkkipaikkaa, tien varteen tehtyä pientä levikettä. Parin sadan metrin mittaisten pitkospuiden päässä upouusi lintutorni nousi ylväästi aavan aapasuon laidalta. Vanhat tutut joutsenet ja kurjet olivat pesillään, lokit räähkyivät aina

välillä kiivastuen pesimälampareillaan, missä myös sorsat uivat yhä hämartyvässä illassa. Ernen kuin halla-ukko ehti hiipiä suolakeuden kimppuun vaappui yksinäinen suopöllö myyräjahtiin lähelle tornia, mihin riekko päräytti oitis räkättävän vastalauseensa turalikosta. Illan jo muututtua yöksi alkoi jänkäkurppa polkea höyryävän suotuvan lattiaa omilla pienillä hevosvoimillaan. Momenlaisia laululintuja oli kuultu ja nähty, mutta parhaimmat niistä olivat nyt soidintamaan innostunut vanha veturi eli suopöllö ja pois mennessä pimeässä männikössä surissutkehrääjä puuttavan helmipöllö kera.

Pikapoikkeama Pyhäselän Mulosa heti puolenyön jälkeen toi mieleen Monrepon puiston, kun retken ensimmäinen satakieli lurautteli lepikossa nokikanan ja heinätavin tyytyessä räpättämään omalla mutalammikollaan. Lehtokurpan ja hämyisen retkueemme tiet kohtasivat kuin sattumalta. Matkan jatkuttua kohti Rääkkylää, huomasimme muutamalla pysähdyksellä satakielien runsastuneen toden teolla. Pyhäselän kirkon ja Nivan alueella lauloi 12 innokasta reviriinvaltaajaa. Nivassa puhalteli sumutorvea paikan vakio-kaulushaikara sekä pari viitakerttusta lasketteli sulosäveliään.

Vaikka retkeämme ei oltu valmisteltu juuri ollenkaan, oli muutamia lintuja tietenkin tiedossa jo etukäteen. Lisäksi kaikki hyvät paikat ja juuri tiettyjen, vaikeasti hoidettavien lintujen reviirit olivat jo ennakolta tiedossa edellisiltä keväiltä ja kevään aikaisemmilta retkiltä.

Ensimmäinen pettymys tapahtui Rääkkylän puolelle tultuamme: Vahalahden metson soidinpaikalta ei kuulunut muuta kuin räksän räkätystä. Vapaatoimisessa linturallisissa usein mieliin juolahtava vanha peikko, luovuttaminen, ei kuitenkaan tullut kysymykseen, vaan eteenpäin mentiin omaan rauhalliseen tahtiin metson puuttumisesta välittämättä - ehkäpä tuo nokannaksuttelija näyttäytyisi josakin aamutuimaan. Aina yhtä lyhyt toukokuun lopun yö ei antanut armoa ja jatkoaikaa tälläkään kertaa. Huolimatta varsin kuulakkaasta ja kirpeästä säästä olivat yölaulajat hyvin äänessä, ja vielä monia lajeja olisi pitänyt ehtiä hoitamaan ennen aamun sarastusta. Huhuilleva sarvipöllö tuli täytenä bonuksena Lamminpohjasta, ja

hetken pysähdys salaisella rallipaikalla lähellä Kiesjärveä antoi retken ainoat luhtahuitit, kuusi kappaletta, sekä luhtakanan. Aamulinnut alkoivat jo heräillä, kun karaistunut iskuryhmämme muutaman pyrähdysten jälkeen saapui Jouhtenuslammelle. Ensimmäinen kuunneltiin järven yöhuutajat, sitten kompattaisiin läheinen mainio vanhan metsän saareke.

Elismies iskee

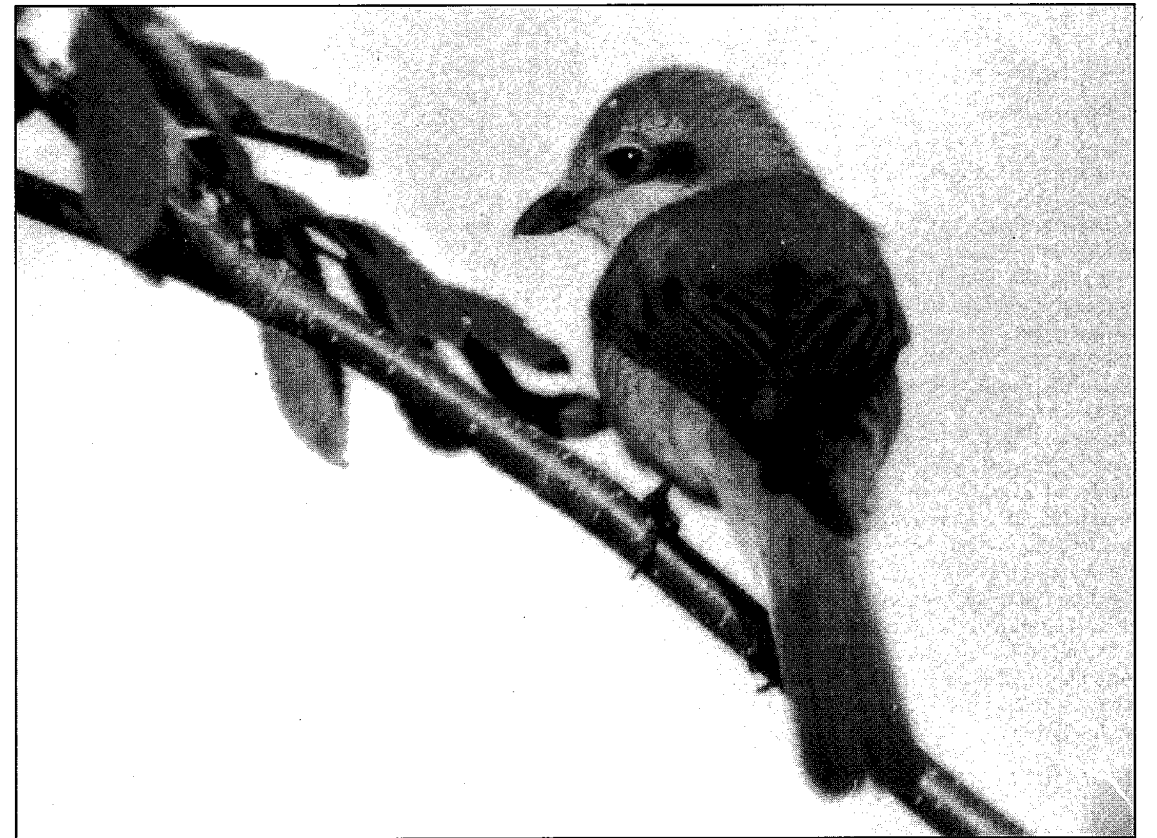
Kolmannella kuuntelukerralla aivan

Yleinen puukiipijä on usein hankalasti löydettävissä. - Hannu Eskonen

Marjokankaan tien päässä vähän vellostumaan päässyt TN jäi monttu auki ihmettelemään sanoja: "pikkuhuittinaaras huutaa". Ja niin se nyt 'kväri-sytteli' ruovikon kätköissä, vaikka sieltä hetki takaperin ei kuulunut muuta kuin härkälintujen mylvintää. Elismieskin oli tyytyväinen niityllä auringon ensisäteille pirisytäneeseen pensassirkkalintuun - yö oli mennyt varsin putkeen, nyt alkaisi aamulajien siilaus...

Jouhtenuksen puroisella metsäpaikalla sooloili tuttuun tapansa peukaloinen, hömötäinen ja hippäinen. On-

Aina hankala pikkulepinkäinen löytyi jo aamulla. - Hannu Eskonen

neksi hyviä ja monipuolisia metsäpaikkoja riittää läänin etelä-osissa, ja niinpä ei vielä ollut mitään hätää. Ruisrääkän toivossa ja edullisimman reitin sanelemana ajoimme halki Oravilahden kuivatusalueen nähdessä ojalapäivystävän metsäviklon. Rääkkylän kirkonkylän laidalla olivat satakieli ja viitakerttunen äänessä yhdessä terhakoiden sinitiaisen ja tiltaltin kanssa. Legendaariseen niemenokkaan, Sampaanniemeen saapuessamme tiuku osoitti varttia vaille neljää, eli olimme hyvissä ajoin käyttämässä mahdollista tyynen aamun arktista liikennettä. Pienet parvet alleja, mustalintuja ja valkoposkikhanhia puhuivat 'rällimme' oikean ajoituksen puolesta. Molemmat koskelolajit kurvasivat nenän edestä ja rantasipit viivistivät pitkän vedenpintaa. Kylmän ja pimeän kallion suojasta kömmittyämme aamuaurinko puolelle mieltä lämmitteivät kuusitiainen, käpytikka, hernekerttu sekä kaksi idänuunilintua.

Varpuset oli tarkoitus ottaa var-

man päälle ja käydä hoitamassa ne poismennessä kirkonkylältä. Lähellä Pyssysalon risteystä TN käski nopeasti pysäyttämään ja peruuttamaan: niityllä oli jokin iso ja tumma. Naurunremakka oli valtaisa möykyn paljastuttua ylvääksi ukkometsoksi. Home-nokkaahan me olimme etsineet kissojen ja koirien avulla koko yön ja aamun useilta eri soidinpaikoilta. Jätettyämme kirkonkylän kulttuurilinnut taaksemme pyrähdimme Jouhtenuslammella paikkaamassa puutteita. Vanhan kuusikon kätköistä kaivettiin esiin töyhtötiainen sekä puukiipijä, jotka tulivat kuin varta vasten näyttäytymään aivan tien varteen. Havaintovihkoon kirjattu kiikittävä käenpiika sai pian seurakseen lehdoissa huiluilevan mustapääkertun.

Seuraava kunnan 'noukkaus' oli aamuvirkku kulorastas Rääkkylä - Kitee -tien varrella, keskellä kangasmetseen. Aamulintujen konsertti soi mahtavasti kaikkialla: metsäkirviset, leppälinnut, kirjo- ja harmaasiepot,

pajulinnut ym. hyönteissyöjät veisäsivät kevätvirttä oikein uudella innolla vasta tultuaan pitkiltä muuttotaipaleiltaan. Lintujärvillä taas lokit, tīrat ja ruokokerttuset huolehtivat tehokkaasti taukoamattomasta äänitulvasta. Vaikka lintusilla riittää pesimiskiirettä, tuntuu aikaa jäävän reilusti myös lauleluun.

Pikku retkemme oli sujunut tähän asti sen verran hyvin ja innostavasti (mikä on rallissa erityisen tärkeää), että lisäsimme skarppiutta eli tarkkaavaisuutta myös siirtymisten aikana. Kahvitausta Tolosenmäen unionilla ei edes keskusteltu, vaan työnnettimme Niinikumpuun blokkamaan heti autosta ulos noustessa laulavan luhtakerttusen, 'krykryttävän' palokärjen, 'ryyryttävän' järripeipon, 'kiikittävän' pikkutikan sekä vanhan tutun idänuunilinnun. Risukoiden uskollinen piilottelija, närhi, väläytti valkeaa yläperäläikkuaan juuri kun olimme ihmettelemässä kepin päässä istuvaa pikkulepinkäistä. Päivän pitkän peto-

putken avasi höyhenkuivausmatkalla lehahtanut hiihaukka.

Elismiehen huumahetki

Niinikummun kumpuniityiltä matka jatkui tyhjäköön Puhoksen kautta suoraan Juurikkajärvelle, missä olimme kello 6.30. Pieni tetsaus männikköharjanteelle ja olimme olosuhteisiin nähden parhaassa tarkkailupaikassa: avovettä ja ruovikkoa näkyi jonkin verran. Ensimmäisenä korviin kantautui ruokosirkkalinnun yksitoikkoisen matala tärypora. Elismiehen pienen huumahetken jälkeen näkyviin ui komea kanadanhanhi, joka pesii järvellä. Ruovikon raapima ruskosuo ja harjun yli kurvannut varpusaukka jatkoivat petopuolen pinnatiliä.

Juurikkasalmen tynnet järvimaisemat ja nuppukukkaisten tuomien tuoksu olivat Karjalan kunnasta parhaimmillaan myös idänuunilinnun ja kuhankeittäjän mielestä. Pyhäjärvi vaihtui alta aikayksikön Puruvedek-

si, ja huomasimme kuuntelevamme sekä kuikan että kaakkurin kaihoisaa huutoa Kesälahden Rastissa. Puruveden nimikkolintu selkälökki läpytte- li rauhallisesti tyvenen veden päällä kaloja tähyillen. Kello oli kavunnut jo aamu-yhdeksään kun oli fasaanikuikon aika antaa äänimerkki Kesälahden keskustassa. Mäntyniemen santapelloilla viihtyivät niin hönniäisten perässä syöksylentävät, itseksensä turisevat ruskeat "ripariat" eli törmäpääskyt sekä yksinäiset lapinkirvinen ja hemppo.

Tällä kertaa nütykirvinen ei jäänyt viimeiseksi rallilajiksi, vaan se löytyi vaivattomasti Puhoksen karjalaitumelta. Nauroimme epätoivoiselle muistolle "istin" komppaamisesta Pitkärannan loppumattomalla suolla, ja pölyytimme peltotien pölyt aidoilta lentoon lehahtavien varisten perään.

Joensuun toria ei tarvittu ainakaan naakan hoitamiseksi, sillä niitä lensi kuuden parvi Päätyeenlahden yli - puluja ja naakkoja löytyy sentään vielä maalaistaajamistakin. "Ei ikinä ohi

ajettava Kiteenlahti" kutsui vihdoin viimein pikaisen kahvitaun merkeissä. Tähän asti matkaa oli taitettu kahvia ja leipiä vauhdissa ryyssäen ja mutustaen. Kiire ei kuitenkaan ollut hetkeäkään, joutua vain piti. Ajomatkat otettiin reippaasti, samoin autos- ta nousemiset ja autoon astumiset. Tyyliksemme ovatkin muodostuneet eräänlaiset 'pikatekkaukset', salamanopeat pysähdykset lyhyin siirtymisin. Kahvitauko Kiteenlahdessa piristi vieläkin enemmän kun kiikarimme yhyttivät yksinäisen ampuhaukan, tundrahanhen sekä retken ensimmäisen kivitaskun.

Keskipäivän päämäärämme Värtsilä alkoi lähestyä noin 120:n kilometrin tuntivauhtia, ja vain nopea tarkistus Tohmajärven Tammalahdella antoi paikallisille isännille aiheutta pitempään verhojen raotteluun. Luhdan pohjalta revittiin uutena lajina jouhisorsa - heinätaveja ja joutsenia olimme nähneet jo monessa muussakin paikassa. Ari Vatasen ottein blokkasimme komean kanahaukan, joka yritti lentää hetken samaa

vauhtia automme kanssa keskellä Värtsilän Perä-Muskon pikataivalta. Tsik-sirkku eli käytännössä pohjan- sirkku sekä kesällä aina yhtä kähmy punatulkku esittäytyivät yhdessä useiden vanhan metsän tyypillisten livertelijöiden kanssa.

Elismies hajooa

Lopultakin TN:n ansaitsema reilumpi rauhoittuminen onnistui, kun yhden aikoihin aloitimme stajauksen Hopeakalliossa, keskellä jylhien vaa- rojen ympäröimää Sääperin kattilan- pohjaa. Venäläis-suomalaiset pulut näyttäytyivät onneksi suosiolla, joten voimme keskittyä päivän petolintu- kirjoon: uusina lajeina sinitaivaalla liiteli kaksi mehiläishaukkaa, nuoli- haukka sekä kalasääski. Itse Sääperi oli vaisulla päällä kelluttaen vain nel- jää pinnalistaan kelpavaa mustakurkku-uikua. TN:n selvästi väsähdettyä polttavassa toukokuun lopun auringossa eivät mitkään in- nostavat puheet ja esitelmät rantapel- tojen komppaamisesta saaneet tuol- ta alleen, joten lähdimme lipumaan kohti Joensuuta ja vielä jäljellä olevia 'varmoja' lajeja. Tässä vaiheessa, kun kaikki peruslajit ovat jo suunnilleen hoidossa ja jäljellä on enää joukko kohtalaisen vaikeasti tavoitettavia la- jeja, on siirryttävä ns. yhden lajin tak- tiikkaan. Mennään siis sinne mistä laji todennäköisimmin löytyy. Tohma- järven Peijonniemenlahden seestei- sestä luhdasta poimimme kaksi met- sähanhea - kiitos uuden lintutornin. Onkamon suurilta, päätien varren hakkuu-aukeilta TN huomasi kuin puoli-unessa kelossa jököttävän kor- pin, ja lopulta Pyhäselän Mulon tuu- lihaukka tallasi ilmaa TSN-1:ssä.

Joensuun "tätsipaikkojen" kelaus aloitettiin Ukonlahden sataman kont- tiosaston takaa, missä pienellä maa- saarella piipersi pikkutylli, pari taval- lista tylliä sekä lapinsirri. Penttilän nykyisten sahanraunioiden liepeillä meille lauloi tikli kauniin iltasere- nadin, jonka jälkeen TN oli täysin tu- houtunut mies - ei auttanut muu, kuin viedä väsynyt ja urhea taisteli- jamme kotiin nukkumaan ja jatka- maan lintuilua höyhensaarilla. Itse en vielä luovuttanut vaan käväisin taas aloituspaikassamme, Pitkärannan tornissa. Suo oli entisellään, nyt lisät-

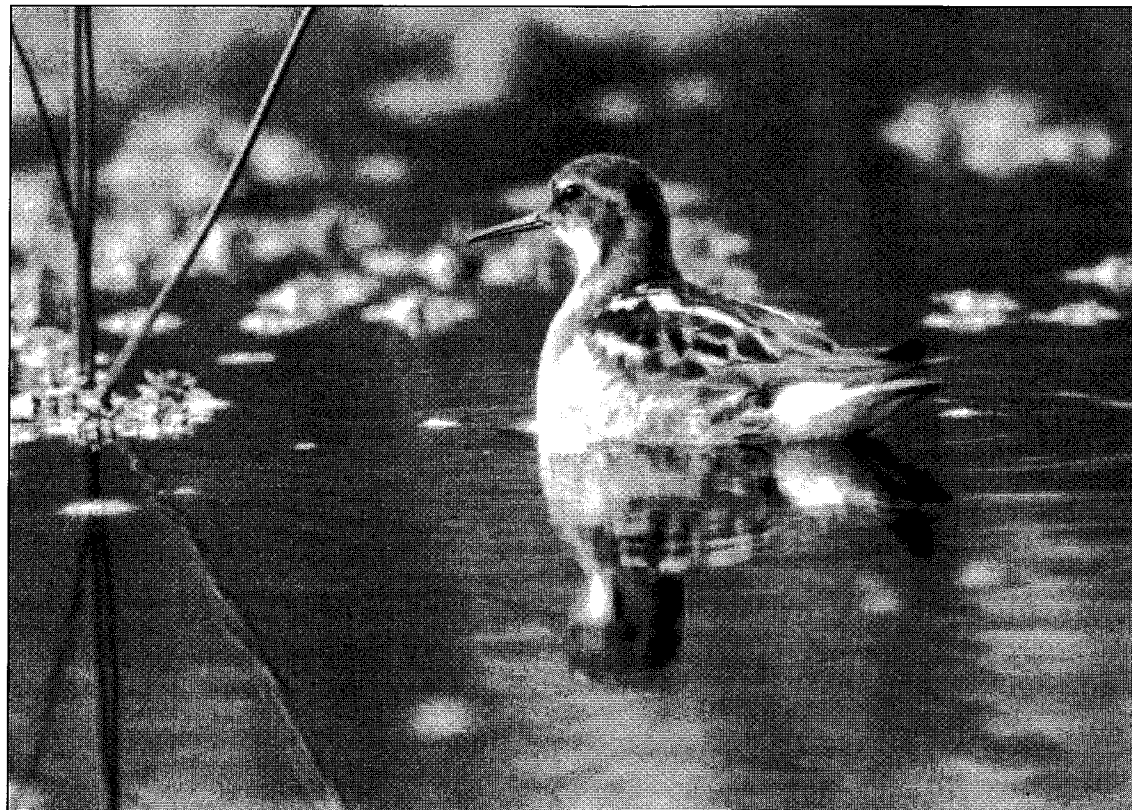

Jättitikan - palokärjen tavoitimme Pyhäselästä. - Hannu Eskonen

tynä kauan kaivatuilla soidintavilla suokukoilla sekä bonuksena vesi- pääskyllä. Nopea siirtyminen Joen- suun Höytiäisen lintuaseman maas- toon palkittiin vielä puuttuneella mestarilaulajalla, kultarinnalla - jota oltiin etsitty aamulla pitkin eteläistä P-K:ta. Koska lintutornilta ei enää he- runut uusia lajeja, pysäytin kellon kultarinnan kohdalle ja se näytti 20.30.

Oli siis kulunut 22 tuntia 'rallin' aloittamisesta ja lajejakin oli kasassa 142 kappaletta ilman valmistelua (vain yksi bongaus - ruokosirkkalintu) ja henkisesti etukäteen valmen- tautumista (TN hajosi). Onnea oli ol- lut rutkasti matkassa, vaikka puuttu-

maan jäivät melko 'helpot' ruisrääk- kä, sinirinta, viitasirkkalintu, sinisuo- haukka, pikkukuovi sekä pikkusiep- po. Niitä kaikkia yritettiin nytkin otollisilta paikoilta, mutta eihän kaik- kea voikaan saada. Hyvin valmistel- tu 24:n tunnin sopivan rento ralli hy- vällä säällä toukokuun lopulla voisi kohottaa lajimäärän 150:een. Linnut voi tietenkin bongata ja hoitaa pesil- tä, mutta siinä ei enää ole samanlais- ta löytämisen riemua. Tavallinenkin siilauus voi muuttua paljon mielen- kiintoisemmaksi, kun aletaan laskes- kella lajeja. Ja täytyyhän lintuhom- missakin olla jotakin pieniä tavoit- teita.

Vesipääsky löytyi vasta toisella Pitkärannan keikalla. - Hannu Eskonen

Pöllöjen pesintä Pohjois-Karjalassa 1996

Hannu Lehtoranta

Petolintutkimuksemme on pari viime vuosikymmentä edennyt koko ajan nousujohteisesti. Hie- man valittaen on todettava, että vuosi 1996 jää historiaan pienenä notkahduksena tehostumisen käy- rässä. Mitään radikaalia pudotus- ta ei kuitenkaan tapahtunut. Muu- tamien aktiiviharrastajien kiireistä johtuen jonkin verran pesäpaik- koja jäi tarkastamatta. Lisäksi ha- vaintojen tieteellisessä tasossa ta- pautui lievää heikentymistä. Tar- koitan monien pesätarkastusten kertakäyntiä, rengastusten myö- hästyminen, siipimittojen puuttu-

mista yms. Tätä kirjoittaessani on jo tiedossa samoja puutteita vuo- delle 1997. On aika ryhdistäytyä ja organisoida petotutkimustamme tehokkaammaksi.

Edellä esitetystä huolimatta on todettava se valtava panos, jonka harrastajamme edelleen te- kevät itikkaisissa metsissä. Siitä heille kunnioitettava kiitos. Seura- vassa luettelossa havainnoitsijoista. Lomakkeen palauttamisesta vas- tuun kantaneet on merkitty täh- dellä:

Günther Olli,*Halonen Markku,
*Huuskonen Hannu, Hyttinen

Tomi, Jouhki Vesa, *JUUAN LINTUHARRASTAJAT (Halo- nen Jari, Kirjavainen Harri, Leh- toranta Hannu, Lehtoranta Jou- ni, Ovaskainen Juha, Paananen Asko), Järvinen Paavo, *Kivivuori Hannu, *Kontkanen Harri, Kor- honen Sami, *Korhonen Veikko, *Koskela Kimmo, *Lappi Esko, Leppänen Janne, Leppänen Kal- lervo, Loippo Markku, Lähti Risto, *Martiskainen Kimmo, *Mietti- nen Juha, Miserque David, Neva- lainen Toni, Palviainen Petri, *Parviainen Ari, *Pusa Veli, *Su- malainen Juhä, Veijalainen Esko,

Taulukko 1. Pohjois-Karjalassa vuonna 1996 tarkastettujen pönttöjen + luonnonkolojen määrät kunnittain.

	viirupöllö	lehtopöllö	helmipöllö	varpuspöllö	hiirpöllö	yhteensä	pöllöretket
Eno	10+0	-	8+4	0+2	9	27+6	retkikilometrit n. 250
Iломantsi	-	-	2+4	-	12	14+4	kuuntelukerrat n. 130
Joensuu	2+0	10+0	5+0	2+0	-	19+0	
Juuka	25+4	2+0	62+5	2+10	4	95+19	
Kesälahti	18+10	12+0	20+0	-	20	70+0	
Kiihtelysvaara	5+0	-	-	-	-	5+0	
Kitee	5+0	5+0	8+0	-	3	21+0	
Kontiolahti	42+3	20+0	29+16	3+10	54	148+29	
Liekka	8+0	4+0	20+0	10+0	-	42+0	
Liperi	19+0	22+0	27+0	13+0	24	105+0	
Nurmes	4+0	-	20+0	-	-	24+0	
Outokumpu	5+0	-	3+0	-	3	11+0	
Polvijärvi	5+0	1+0	4+1	-	14	24+1	
Pyhäselkä	26+0	51+0	14+0	1+0	6	98+0	
Rääkkylä	13+0	18+0	-	-	1	32+0	
Tohmajärvi	-	-	-	-	-	-	
Tuupovaara	-	-	-	-	-	-	
Valtimo	16+0	2+0	42+0	14+0	15	89+0	
Värsilä	-	-	-	-	-	-	
yhteensä	203+7	147+0	264+30	45+22	163	822+59	

*Vänskä Antti, *Zetterberg Pentti.

Tutkimustehosta

Kuten avauksesta ilmenee tutki- mustehokkuus hieman hiipui. Parhaimmista vuosista pönttöjen tarkistusmäärä tippui parilla sa- dalla. Pönttöjä ilmoitettiin tarkas- tetuksi 822 (v.-95 1013). Isoja luonnonkoloja katsottiin 37 (v.-95 84). Varpuspöllölle sopivien ko- lojen tarkastuksessa tapahtui rajua

pudotus - vain 22 ilmoitettua tar- kastusta (v.-95 435). Pudotus on käytännössä Kesälahden noin 400 tarkastuksen katoaminen ti- lastoista. Edellisvuoden tapaan telkänpönttöjä tarkastettiin vain muutamia kymmeniä. Syynä lie- nee hieman hiljaisen pöllövuo- den aiheuttama kipinän puute.

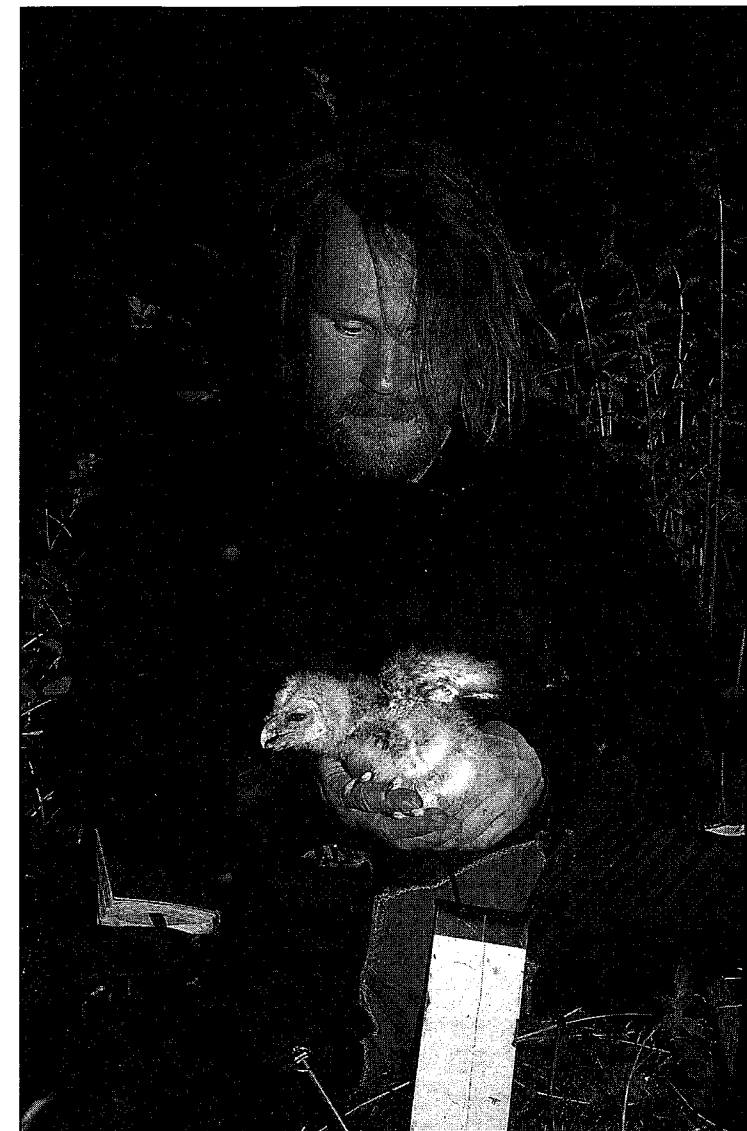
Pöllöjen soidinkuuntelua il- moitettiin tehdyksi hieman yli 250 kilometrillä (v.-95 550 km). Lukema on vajaa viidesosa par-

haiden vuosien kuuntelumääristä.

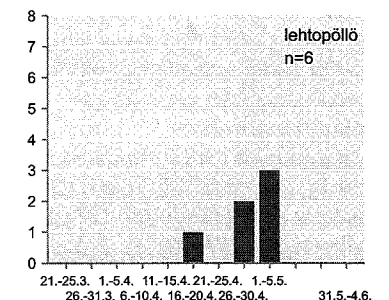
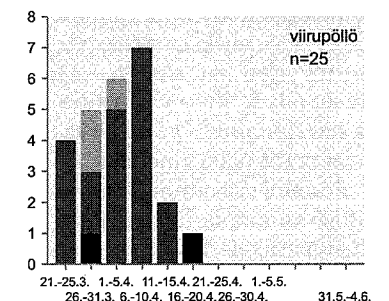
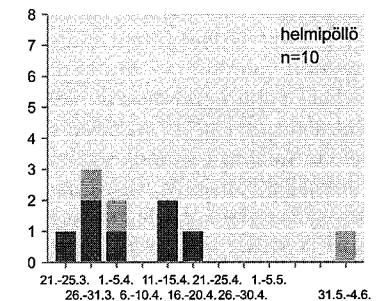
Tutkimustehokkuuden ja- kaantuminen eri kuntiin on esi- tetty taulukossa 1.

Ravintotilanne ja pesinnät

Pöllöjen pesintää esittäviä kartto- ja silmäilemällä selviää nopeasti parhaat myyräalueet. Selkeästi myyriä oli runsaasti keskiosien läntisellä alueella Liperissä, Ou- tokummussa, Rääkkylässä ja

Juha Miettinen viirupöllön pojan "kimpussa". - Markku Halonen

■ pesinnät P-K:n läänin pohjoisosa
■ pesinnät P-K:n läänin keskiosa
■ pesinnät P-K:n läänin eteläosa

Kuva 1. Helmi-, viiru- ja lehtopöllön pesinnän ajoittuminen 1996 viiden päivän jaksoissa. Pyl- väikkö kuvaa ensimmäisen munan munimis- ajankohtaa (tarkkuus ± 3 vrk).

Taulukko 2. Pöllöjen pesimätulos Pohjois-Karjalassa 1996. Suluissa havaintojen määrä.

	huuhkaja	lehtopöllö	viirupöllö	lapinpöllö	sarvipöllö	suopöllö	helmipöllö
munamäärä	-	3,1 (7)	2,9 (34)	-	-	6,0 (1)	5,5 (15)
kuoriutuneita poikasia	-	2,5 (4)	2,9 (32)	-	-	5,0 (1)	4,9 (9)
reng. ikäisiä poikasia	2,0 (1)	2,1 (7)	2,9 (33)	2,3 (3)	3,3 (13)	4,0 (1)	3,9 (15)
tuhoutuneet	-	2	1	1	-	-	4
poikasia/aloitettu pesintä	-	1,6 (9)	2,8 (34)	1,8 (4)	-	4,0 (1)	3,1 (19)

myös Joensuussa. Lisäksi Kainuun myyrärunsaus ulottui Valtimolle ja Lieksan pohjoisosiin. Lieksan pohjoisosien ja Nurmeksen pohjoisosien huonosti tutkitut erämaa-alueet olivat metsämyyrien valtakuntaa, mutta täydellistä dokumentointia ei näillä voimavaroilla ollut mahdollista saada. Ainakin Valtimolla havaittiin lisäksi runsaasti metsäsoptilien syönnöksiä. Eteläiset Kesälahti ja Kitee nähtävästi olivat myyrien nousualueita, mutta valitettavasti havainnoinnin puutteellisuus kohdistui sinnekin. Juuka ja Nurmeksen eteläosat olivat myyrien katoaluetta. Itäiset alueet olivat myös vaisuja, vaikka havainnoinnin puutteet rasittavat myös näitä alueita.

Pesintöjen ajoittumisessa kiinnittää huomiota hyvien myyräalueiden aikaiset aloitukset viirupöllöllä ja helmipöllöllä. Pesinnän ajoittumista kuvaavia taulukoita silmäillessä huomiota kannattaa kiinnittää myös lehtopöllön poikkeuksellisen myöhäiseen aloitukseen vasta huhti-toukokuun vaihteessa.

Kaikkiaan pöllöhavainnoja tehtiin 215 reviiirillä, joista varmistettu pesintä todettiin 132 paikalla (v.-95 274/162).

LAJIKOHTAINEN KATSAUS PÖLLÖJEN PESINTÄÄN 1996 (SULUISSA 1995 LUKEMAT)

Helmipöllö *Aegolius funereus*

Helmipöllöjen pesintä jakaantui

selvästi kolmeen vyöhykkeeseen oletettujen myyräalueiden mukaisesti. Pesiviä pareja löytyi alu-

een pohjoisosista Valtimolta, Nurmeksen pohjoisosista (heikosti pöntötetty) ja Lieksan poh-

Helmipöllön runsas munamäärä kertoo hyvästä myyrävuodesta. - Markku Halonen

Kuva 2. Pöllöjen pesintöjen alueellinen jakautuminen Pohjois-Karjalassa vuonna 1996.

joispuolisista osista (pohjoisosat käytännössä pöntöttämättä). Parasta helmipöllöaluetta oli Liperi. Myös Kesälahti-Kitee alueella "helmareita" esiintyi hyvin, mutta tarkastustehokkuus ei anna täyttä kuvaa tilanteesta.

Kokonaismäärä 55 reviiirillä todetusta 32 varmasta pesinnästä on selkeästi parinkymmenen viime vuoden tutkimusjakson heikoimpia tuloksia (78/37). Keskimääräinen munapesye oli edellisvuoden hyvää tasoa 5,5 munalla (5,6). Nelimunaisia pesiä oli 2 (13 %), viisimunaisia 6 (40 %), kuusimunaisia 5 (33 %) ja seitsen-

munaisia 2 (13 %). Rengastusikäiseksi poikasia kehittyi 3,9 poikasta, mikä on edellisvuotta vähemmän (4,61). Pesintöjä tuhoutui kaikkiaan neljä, mikä pudottaa pienehkössä aineistossa poikastuotoksen aloitettua pesintää kohden 3,1 poikaseen (3,6).

Parasta aluetta oli selvästi etenkin Liperi, jossa molemmat seitsenmunaiset pesinnät tuottivat myös seitsemän poikasta.

Rääkkylän-Liperin alueella muninta alkoi jo maaliskuun loppulla. Samoin tapahtui myös Valtimolla. Mielenkiintoista on, että lähialueella Nurmeksessa toisen

pesinnän aloitus tapahtui vasta kesäkuun 2. päivänä. Poikaset riensivät maailman tuuliin vasta 6. elokuuta. Toisenkin Nurmeksen pesintä alkoi vasta toukokuun puolella. Myös Juuan toinen pesintä oli myöhäinen, sillä naaras puolusti luonnonkolossa ollutta pesää terhakkaasti vielä heinäkuun puolella.

Muninnan aloituksen mediaanipäiväksi aineisto antaa 9. huhtikuuta eli lähes sama kuin edellisvuonna (12.4.).

Pesintöjen neljästä tuhoutumisesta raportoitiin havainto syödyistä munista, joka viittaa nää-

tään. Toisessa tapauksessa "helmari" hautoi yhtä omaa munaa ja kuutta vanhaa telkän munaa, mutta tulos jäi ainokaisen munan osaltakin nollassi.

Heikolle pesintävuodelle tyyppillisesti pesinnät keskittyivät lajille tarkoitettuihin pönttöihin. Vain Juuan luonnonkolopesintä ja Lieksan pesintä talon vintillä toivat poikkeuksen pönttöpesintöihin.

Pesintöjen aloituksissa näkyy hyvien myyräalueiden startit maaliskuun lopulla ja kuiden vaihteessa Pönttöjen tarkistajille päännävaava tuottaneet Juuan ja Nurmeksen myöhäiset aloitukset. Riittääkö kertatarkastus - siinäpä pulma.

Helmipöllöltä rengastettiin poikasia 52, naaraita 4 ja yksi naaras kontrolloitiin (117+10+4).

Viirupöllö *Strix uralensis*

Eipähän tuo ole ensimmäinen vuosi, kun laji nousee alueen ykköseksi sekä todettujen reviirien että pesintöjen määrässä.

Paikkauskollisena lajina viirupöllö kykenee hyödyntämään vähäisetkin pesintämahdollisuudet.

Viirupöllön 60 havainnoiduilta reviireiltä pesintä varmistettiin 43 tapauksessa (69/54). Aika mukavasti viirupöllö pystyi hyödyntämään kaikkia kunnolla pöntötettyjä alueita. Pesintäkuva ei täysin ilmennä pikkumyyrien esiintymistä läänissä, mikä todistaa lajin kykyä hyödyntää vesimyyriä ja myös linturavintoa.

Vaikka munamäärä ei ollut lähelläkään ennätystä ollen 2,94 (v.-90 3,63, v.-95 2,8), päästiin poikastuotossa sadasosia tarkkaillen uuteen ennätykseen 2,87 poikasta aloitettua pesintää kohden (v.-90 2,85, v.-95 2,2). Koska vain yksi enolainen pesintä tuhoutui munavaiheessa, parani pesintätuotto merkittävästi. Rengastusikäiseksi onnistuneista pesinnöistä selvisi 3,0 poikasta (2,4).

Viisimunaisia pesintöjä löytyi kaksi Liperistä ja yksi Lieksasta. Liperiläiset myös tuottivat viisi lentopoikasta, mutta Lieksassa jäätin neljään. Nelosia tuotettiin myös Kesälähdessä, Nurmeksessa, Rääkkylässä ja Liperissä kolmessa pesässä.

Viisimunaisia pesiä oli 3 (9%), neljämunaisia 7 (21%), kolmemunaisia 10 (29%), kaksimunaisia 11 (38%) ja yksimunaisia 1 (3%).

Pesinnöistä neljä oli luonnonkoloissa (9%) ja yksi risupesässä (2%). Loput nauttivat meidän lintuharrastajien asettamista asumuksista.

Pesintöjen aloittamisessa kiinnittää huomiota hyvien myyräalueiden aloitukset jo maaliskuun puolella. Myös muualla aloitus oli melko aikaista, sillä myöhäisin todettu muninta aloitettiin Rääkkylässä 17.4. Aloituksen mediaanipäiväksi tulee 4. huhtikuuta (10.4.).

Viirupöllön poikasia rengastettiin 77, naaraita 5 ja 6 naarasta kontrolloitiin (85+4+8).

Lehtopöllö *Strix aluco*

Lehtopöllön pesintä jäi melko vaatimattomiin lukemiin, vaikka hyviä myyräkantoja oli lajin asuma-alueilla. Reviirejä ilmoitettiin yhteensä 16, joilta pesintöjä löytyi 13 (20/12).

Merkittävää lehtopöllön pesinnässä oli pesintöjen aloitusten ajoittuminen myöhäiseksi. Aikaisin muninnan aloitus tapahtui 19.4. ja myöhäisin 5.5.. Aloituksen mediaanipäivä oli 29.4. Ero edelliseen vuoteen on huomattava (8.4.).

Pesinnän tulokset olivat heikot. Keskimääräinen munamäärä jäi 3,1 munaan (3,6). Kahden ja kolmen munan pesiä oli molempia 2 (28+28%). Neljän munan pesiä oli 3 (43%). Viisi- ja kuusimunaiset pesyeet puuttuvat kokonaan.

Rengastusikäisten poikasten keskimäärä oli 2,1 poikasta (2,9).

Kaksi joensuulaista pesintää tuhoutui munavaiheessa. Ne huomioiden poikastuotto jäi aloitettua pesintää kohden 1,6 poikaseen (2,6). Toinen joensuulaisista pareista aloitti uusintapesinnän noin 400 metrin päässä ja tuotti kaksi lentopoikasta.

Vähistä poikasista ei ollut paljon rengastettavaa. Kun muutama poikue vielä lähti maailmalle ilman kihloja rengastettiin meillä vain 14 poikasta. Kaksi naarasta kontrolloitiin ja kaksi uutta rengastettiin (24+1+4).

Lapinpöllö *Strix nebulosa*

Lapinpöllöjen vähät pesinnät todettiin odotetusti parhailla myyräalueilla. Hieman väljästi tulkiten reviirejä kertyi 8 ja niiltä 4 varmistettua pesintää (22/15). Pesinnöistä kaksi oli Lieksassa ja yhdet Liperissä ja Rääkkylässä. Lieksan pohjoisosissa voi arvailla "lappareita" olleen melko hyvästi, mutta lähes olematon havainnointi toi esiin vain kaksi pesintää ja reviiriä. Valtimolla ei taaskaan lapinpöllöjä tavattu, vaikka myyriä olisi ollut. Edellä mainittujen lisäksi reviireiksi otettu tapaamisesta Nurmeksessa ja Outokummussa.

Rengastusikäisiä poikasia pesissä todettiin keskimäärin 2,3 (2,2). Rääkkylän pesintä tuhoutui joko muna- tai pienten poikasten vaiheessa. Poikastuotoksi jää 1,8 poikasta (1,9).

Kaikki pesinnät olivat haukkojen risupesissä. Poikasia rengastettiin 5 ja naaraita kopitettiin syöksystä rengastusta varten 2 (24+3+0).

Hiiripöllö *Surnia ulula*

Pohjoisten alueiden myyräpaljous houkutteli hiiripöllöjä pesintään. Neljältä reviiriltä pesintää voidaan pitää varmana kahdessa

Lapinpöllö vuokra-asunnossaan. - Hannu Eskonen

Taulukko 3. Pöllöjen pesintä Pohjois-Karjalassa vuonna 1996. Luvut vasemmalta oikealle ovat havaittujen reviirien yhteismäärä/ varmojen pesintöjen määrä.

	huuhkaja	hiiripöllö	varpuspöllö	lehtopöllö	viirupöllö	lapinpöllö	sarvipöllö	suopöllö	helmipöllö	kunta yht.
Eno	-	-	-	-	4/3	-	-	-	-	4/3
Ilomantsi	-	-	-	-	2/0	-	-	3/0	1/1	6/1
Joensuu	-	-	-	5/5	-	-	4/4	1/0	-	10/9
Juuka	1/0	-	-	-	3/3	-	-	-	2/2	6/5
Kesälähti	-	-	-	-	4/4	-	-	-	1/1	5/5
Kiihtelysvaara	1/0	-	-	-	-	-	-	-	-	1/0
Kitee	-	-	-	2/2	4/2	-	-	2/0	3/3	11/7
Kontiolahti	-	-	1/0	1/1	9/7	-	-	1/0	3/1	15/9
Lieksa	4/0	3/1	-	-	3/2	4/2	-	4/1	9/4	27/10
Liperi	-	-	-	4/2	13/7	1/1	13/13	3/1	14/10	48/34
Nurmes	1/0	1/1	-	-	2/2	1/0	-	4/0	3/2	12/5
Outokumpu	3/0	-	-	-	-	1/0	10/10	4/0	10/1	28/11
Polvijärvi	-	-	-	1/1	2/2	-	-	-	-	3/3
Pyhäselkä	-	-	-	3/2	2/2	-	1/1	-	-	6/5
Rääkkylä	-	-	-	-	9/7	1/1	5/5	1/0	1/0	17/13
Tohmajärvi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tuupovaara	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Valtimo	2/1	-	1/1	-	2/1	-	-	-	8/7	13/10
Värtsilä	-	-	-	-	1/1	-	1/1	1/0	-	3/2
yhteensä	12/1	4/2	2/1	16/13	60/43	8/4	34/34	24/2	55/32	215/132

Taulukko 4. Pöllörengastukset Pohjois-Karjalassa 1996.

rengastaja	huuhkaja	lehtopöllö	viirupöllö	lapinpöllö	sarvipöllö	suopöllö	helmipöllö
Huuskonen Hannu	-	0+0+1	23+0+2	-	-	-	-
Korhonen Veikko	2+0+0	-	-	-	-	-	-
Koskela Kimmo	-	4+1+0	6+0+0	-	-	-	-
Lappi Esko	-	-	5+0+0	1+0+0	-	-	11+0+0
Latja Raimo	-	-	-	-	-	3+0+0	-
Lehtoranta Hannu	-	-	5+1+1	2+1+0	7+0+0	-	2+1+0
Lehtoranta Jouni	-	-	2+0+0	-	-	-	3+1+0
Miettinen Juha	-	10+1+1	36+4+3	2+1+0	5+0+0	-	29+1+1
Pusa Veli	-	-	-	-	-	-	4+1+0
Suomalainen Juha	-	-	-	-	-	-	3+0+0
yhteensä	2+0+0	14+2+2	77+5+6	5+2+0	12+0+0	3+0+0	52+4+1

tapauksessa (1/0). Lieksassa oli kolme reviiriä, joista yhdellä pesä oli korkealla haapakelossa eikä pesälle pystytty kiipeämään. Toinen pesintä todettiin Nurmeksen pohjoisosissa myöskin luonnonkolossa. Siitäkään pesinnästä ei ole tarkempia tietoja.

Huuhkaja *Bubo bubo*

Huuhkajareviirejä saatiin tilastoihin entiseen malliin kymmenkunta. Reviirejä oli 12, joista vain Valtimolla poikue löydettiin ja kaksi poikasta rengastettiin (3/1).

Muut reviiirit olivat Juuassa, Kiihtelysvaarassa, Lieksassa neljä, Nurmeksessa, Outokummussa kolme ja Valtimolla.

Varpuspöllö

Glaucidium passerinum

Varpuspöllöhavainnot jäivät suurullisen vähäisiksi. Vain kaksi reviiriä, joilta toiselta Valtimolla havainnoitiin maastopoikue tikankolon lähetyvillä (8/3). Toinen reviiri oli Kontiolahdessa.

Suopöllö *Asio flammeus*

Suopöllöreviirejä kertyi mukavasti 24 paikalta. Meille vaikeasta lajista saatiin valitettavasti vain

kaksi varmistettua pesintähavaintoa (10/2). Lieksan pohjoisosien pesältä todettiin kuusi munaa, joista viisi kuoriutui ja neljä varttui rengastusikään. Alueen myyrärungasta kertoo se, että pesältä oli noin sata metriä hiiripöllön pesälle ja vajaa kaksisataa metriä lapinpöllön pesälle.

Toinen varmistettu pesintä todettiin Liperissä, jossa havainnoitiin maastopoikue.

Reviirejä ilmoitettiin Ilomantsista kolme, Joensuusta, Kiteeltä kaksi, Kontiolahdesta, Lieksasta kolme, Liperistä kaksi, Nurmeksessa neljä, Outokummusta neljä, Rääkkylästä ja Värtsilästä.

Sarvipöllö *Asio otus*

Sarvipöllöjen esiintyminen keskittyi selkeästi läänin keskiosien läntisiin kuntiin. Lajin puuttuminen pohjoisilta myyräalueilta selittyy viljelyalojen pienuudella, mutta Kesälahden ja Kiteen osalta havaintojen puuttuminen tekee mielen tulkita johtuvaksi havainnoinnin vähäisyydestä.

Harrastajat ilmoittivat yhteensä 34 pesintää (pelkkiä reviirejä ei ilmoitettu) (61/38). Varmistetut pesinnät ovat yhtä poikkeusta lukuunottamatta maastopoikashavainnoita. Löydettyssä pesässä vart-

tui viisi poikasta. Maastopoikuiden kooksi ilmoiteltiin kahdesta neljään poikaseen. Havaintojen keskiarvo on 3,3 poikasta (2,3). Lukuja tarkasteltaessa on muistettava maastopoikuehavainnointiin liittyvä epävarmuustekijä siitä, että kaikkia poikasia ei kuulla.

Rengastajat liikkuiivat laiskasti sarvipöllöjen perässä, joten vain 12 poikasta rengastettiin (2).

Lopuksi

On aika ottaa pesintätulosten julkaisun aikataulua kiinni. Tavoitteena on julkaista vuoden 1997 tulokset ennen seuraavan pesintäkauden alkua. Pyydän lähettämään havainnot lähitulevaisuudessa osoitteella Eevalantie 6 D 14 83900 Juuka (puh. 013-472030, 049-186607). Ilmoita havaintosi mahdollisimman tarkasti, jotta aineiston arvo kasvaa.

Kirjallisuus

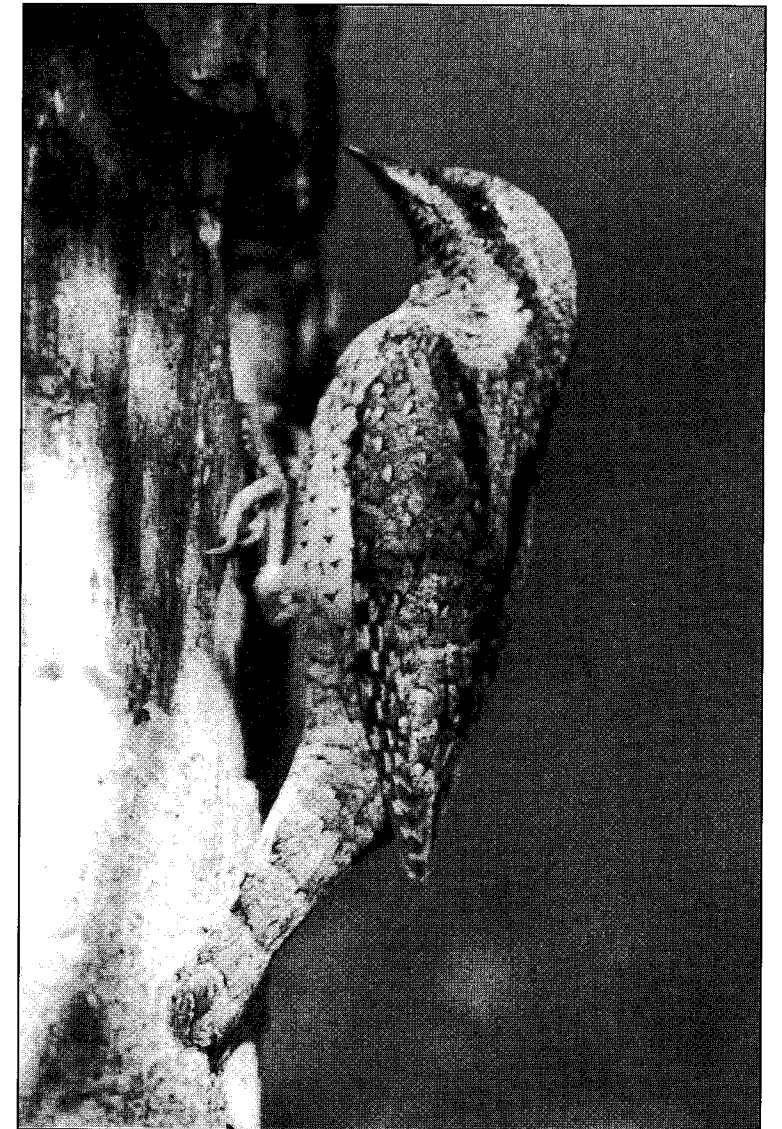
- LEHTORANTA, H. 1996: Pöllöjen pesintä P-K:ssa 1995. – Siipirikko 23 (3): 19–23.
LEHTORANTA, H. 1996: Peto-
lintujen tutkimus ja seuranta P-K:ssa. – Siipirikko 23 (2): 55–67 (25-v. juhla-kirja).

Käestä ja käen piioista - tositarkoituksella

Mika Sipura ja Jussi Aho

Käki on linnuistamme omituisin. Afrikan lämmöstä saapunut koiras ennustaa ensitöikseen karjalaisten poikamiesten naimaonnen ja yrittää vasta sitten kukkua siippaa itselleen. Karjalaisten menestyksen me tiedämme, mutta miten käy käen? No, koiras kukkuu koko kesän, syö sitten ohraa, tukehtuu vihneeseen, muuttuu haukaksi, ja lentää takaisin Afrikan. Kukunnalla hurmattu naaras pyöräyttelee muniansa hietikolle ja kiikuttaa niitä Charles Darwinin mukaan nokassaan muiden lintulajien hoiviin. Onpa joku nähnyt käkinaanaraan jopa ampumassa muniaan viattomien pikkulintujen pesiin. Lihava käenpoika pakottaa kasvattivanhempansa kantamaan pesään käkien herkkuruokaa: karvaisia ja parhaassa tapauksessa hyvin myrkyllisiä perhostoukkia. Samalla se unelmoi aikuisen käen leppoisasta elämästä - kyllä minäkin vielä pääsen kiusaamaan pienempiäni.

Tuskin edes muuten niin viisas vanha kansa uskoo edellä kerrottua todeksi. Ei käki todellisuudessa syö ohraa ja muniansakin se munii kuten muut linnut. Kupsunsa käki kyllä täyttää muille linnuille myrkyllisillä perhostoukilla, ja jälkeläisensä se luovuttaa

Käenpiika vaan ei käen piika. - Hannu Eskonen

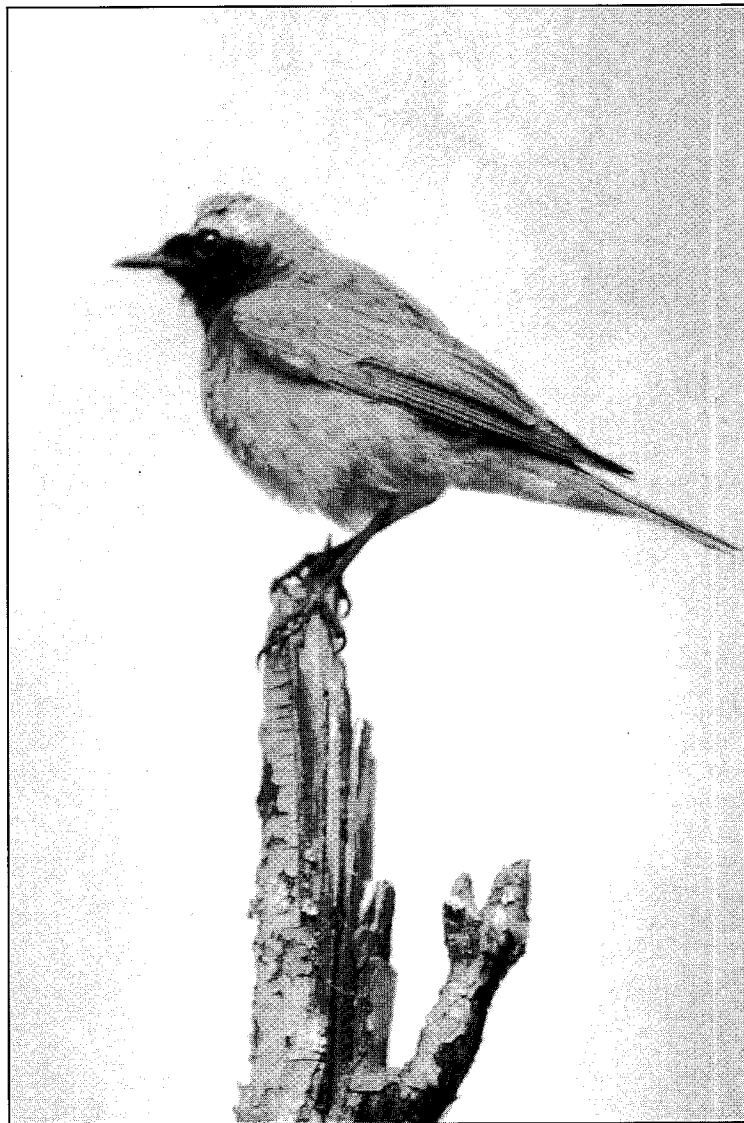
itseään pienempien lintulajien hennoille harteille. Jos vanhan kansan kylänmiehille kerrottaisiin uusimpien tutkimusten tuloksia, he eivät edes haluaisi uskoa tarinoihinsa - käen elämä ja sen suhde kasvattivanhempia kun on todellisuudessa paljon tarua ihmeellisempää. Nykyisin voimme kuunnella silmät ymyrkäisinä tutkijoiden kertomuksia siitä, miten käkinaaras kyttää sopivaa tilaisuutta päästä salaa isäntälintujensa pesille ja

miten isäntälinnut puolustautuvat käkeä vastaan pistämällä reikiä käen muniin tai hautaamalla ne pesän uumeniin. Uuden tekniikan ansiosta voidaan jopa tutkia munan värien periytymistä emolta jälkeläisille, tai selvittää käen poikasen todelliset biologiset vanhemmat. Tästä huolimatta kysymyksiä on yhä enemmän kuin vastauksia. Ja vastauksia saamme vain tutkimalla!

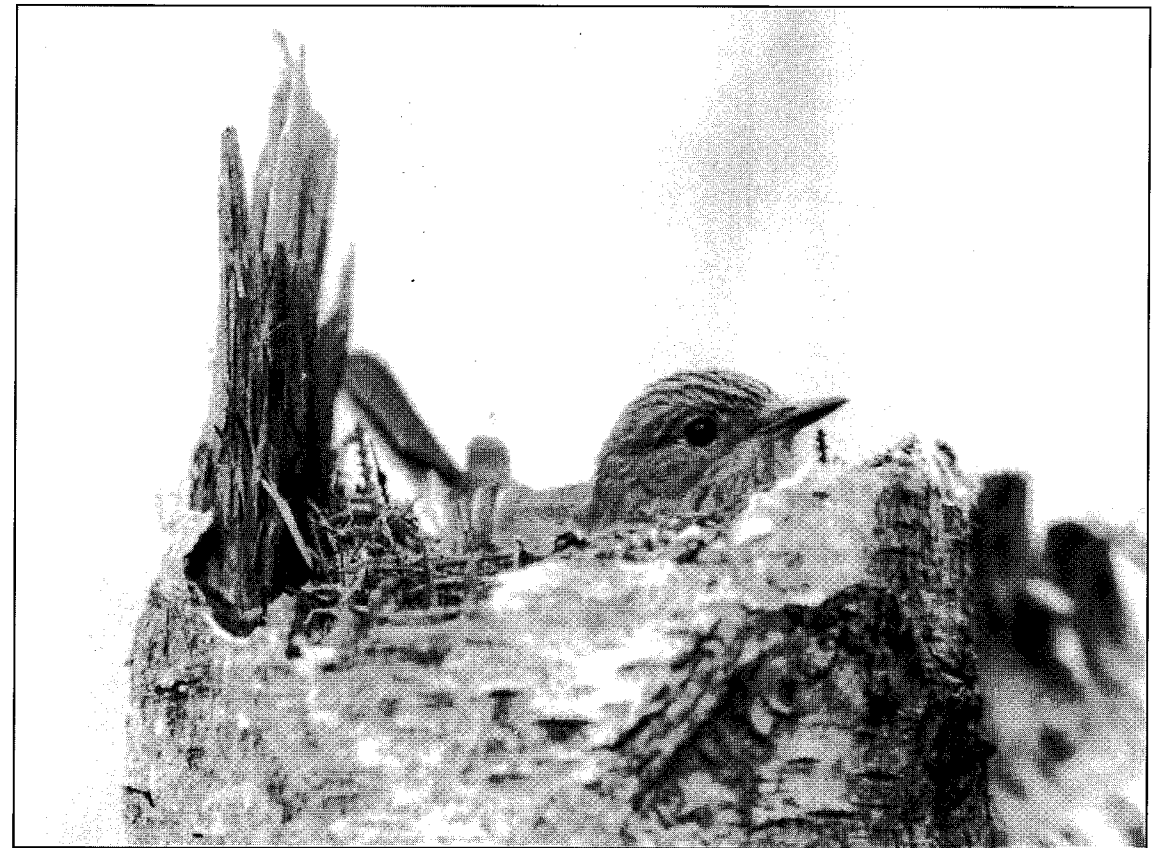
Näiden kysymysten selvittämiseksi Suomen Pikkupoikabio-

logit ry aloitti keväällä 1997 Kontiolahden Jaamankankaalla usean vuoden pönttölintututkimuksen. Päämääränämme on tutkia erityisesti kahden käen suosiman isäntälajin, leppälinnun ja harmaasiepon, pesissä loisivien käen poikasten menestystä ja käyttäytymistä. Leppälintu ja harmaasieppo saattavat esimerkiksi käyttää hyvinkin erilaista ravintoa, mikä varmasti vaikuttaa myös käen poikasen kasvuun. Harmaasieppo menettää tunnetusti suuren osan pesistään erilaisten petojen suihin; kannattaisiko käen munia näin epävarmaan pesään? Entä käen poikasen käyttäytyminen; miten se ilmaisee nälkäänsä ja vilunsa sijaisemolleen, miten löytyy yhteisen kieli?

Jo etukäteen oli selvää, että käkiä saadaan pönttöihin vain muutamia. Siksi päätimme iskeä useita karpäsiä kerralla ja selvittää samalla isäntälintujen lisääntymiseen liittyviä kysymyksiä myös silloin kun käet eivät ole niitä kiusaamassa. Leppälintu on yksi kauneimmista linnuistamme ja kenties arkuutensa vuoksi yllättävän tuntematon niin tutkijoille kuin maallikoillekin. Kuka voisi esimerkiksi kertoa, mitä hyönteisiä leppälintu syöttää poikasilleen, tai miten yleistä on, että leppälintukoiraalla on kaksi naarasta ja kaksi pesää. Entä millä perusteella naaras valitsee puolisonsa? Saako paikan kaunisäänisin vai uutterimmin ravintoa hankkiva koiras? Entä sitten harmaasieppo, jonka moni varmasti sijoittaisi kärkipäähän tylsimpien ja mitättömimpien lintulajien listalle? Mikseivät emot suojele pesäänsä, vaan antavat petojen syödä poikaset suihin? Mielenkiintoisia kysymyksiä ovat myös näiden lajin keskinäiset suhteet. Välttävätkö ne toisiaan, vai pyr-

Leppälintu: "Mitähän toi ruskee haukka tekee mun pöntössä?" - Hannu Eskonen

Harmaasieppo: "Tänne et kyllä tuu munimaan!" - Hannu Eskonen

livätkö ne hakemaan toisistaan suojaa?

Pönttöyalueeksi valittiin Jaamankangas, koska alueella on paljon molemmille lajeille sopivaa elinympäristöä, ja kolopuiden puuttuessa linnut on helppo saada pesimään pönttöihin. Lisäksi käen isänniksi sopivia lintuja on karussa männikössä vain vähän, ja käkien saaminen pönttölintujemme loisiksi on hyvinkin mahdollista. Kevään aikana reilun kymmenen neliökilometrin alueelle vietiin 54 leppälinnun ja 26 harmaasiepon pönttöä. Tuoreesta raakalaudasta tehtyjen leppälinnun pönttöjen tilavuus on noin neljä litraa ja lentoaukon halkaisija 74 mm. Harmaasiepon pöntöt ovat avopönttöjä joiden ti-

lavuus noin 1,5 litraa ja lentoauko 8 x 10 cm.

Pöntöt vietiin alueelle kahdessa osassa. Huhtikuun lopulla asennettiin kaikki harmaasiepon pöntöt ja 36 leppälinnun pönttöä, ja vasta toukokuun viimeisellä viikolla asennettiin loput leppälinnun pöntöt. Pöntöt asetettiin siten, että harmaasiepon ja leppälinnun pönttöjen väliksi jätettiin enintään 10 metriä. Pönttöparit sijoitettiin vähintään 200 metrin etäisyydelle toisistaan. Koska harmaasiepon pönttöjä oli käytössä vain 26, loput leppälinnun pöntöt ovat ilman pönttöparia, mutta edelleen vähintään 200 metrin välein.

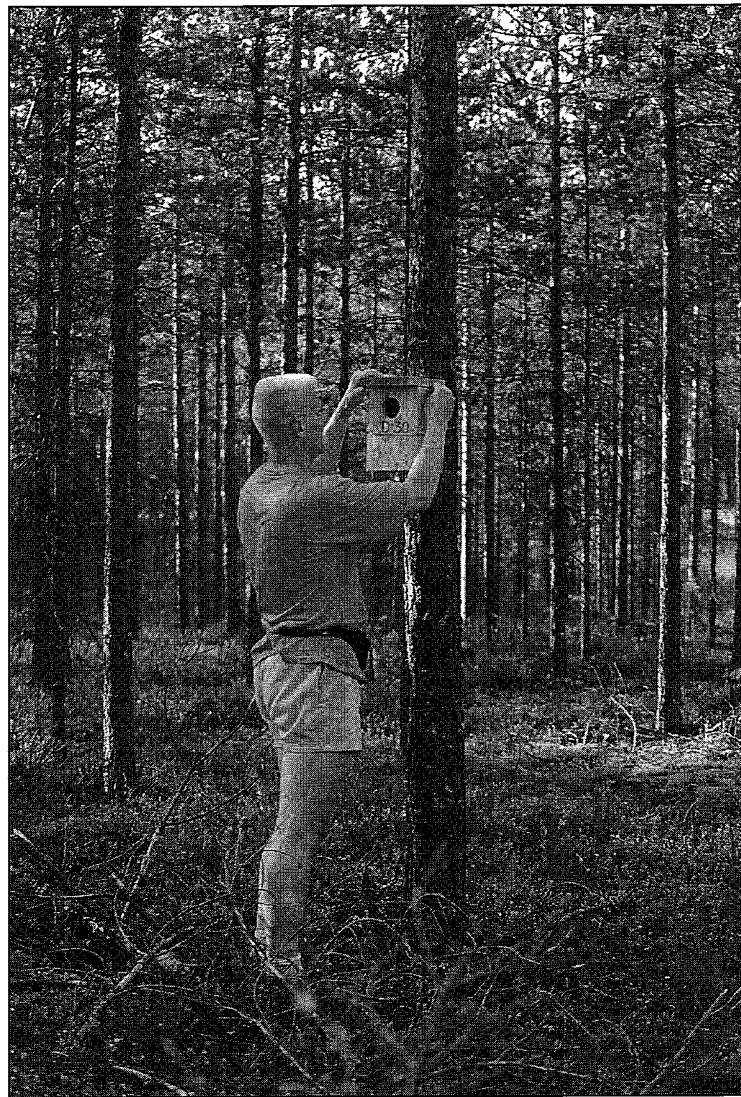
Tuoreesta laudasta tehdyt pöntöt kelpaavat leppälinnulle

huonosti, joten päätimme kiertää pöntöt ensimmäisenä kesänä vain kerran. Teimme kierroksen heinäkuun ensimmäisinä päivinä, jolloin molemmilla lajeilla poikueet ovat tavallisesti maastossa. Yllättäen pöntöt olivat kelpanneet linnuille jo ensimmäisenä kesänä: leppälinnun pöntöistä täysin asumattomia oli vain 23 (43 %) ja harmaasiepon pöntöistä 18 (69 %). Valitettavasti itse tähti, käki, loisti poissaolollaan. Kaikkiaan 13 leppälinnun ja 6 harmaasiepon pesinnöistä tuotti poikasia. Aloitettuja, mutta myöhemmin keskeytettyjä leppälinnun pesiä oli 10 ja vain yksi harmaasiepon pesinnöistä oli keskeytetty. Petojen tuhoamia oli leppälinnun pesistä kaksi ja har-

maasiepon pesistä yksi. Leppälinnun pöntöistä seitsemässä oli talitaisen onnistunut tai tuhoutunut pesä. Yksi leppälinnun pöntöistä oli kelvannut oravalle.

Leppälinnun poikaset pystytettiin laskemaan vain viidestä pesästä. Näissä viidessä pesässä oli keskimäärin 6 poikasta (\pm S.D. 0,8). Kahdeksasta leppälinnun pesästä poikaset ehtivät lähteä ennen pesien tarkastusta ja näin niiden poikasmäärä jäi selvittämättä. Harmaasiepon poikaset laskettiin kuudesta pesästä. Näissä poikasia oli keskimäärin 3,8 (\pm S.D. 1,1). Kaikki harmaasiepon poikaset olivat vielä tarkastushetkellä pesässä.

Koska leppälinnun ja harmaasiepon pöntöt olivat pareittain, saatoimme selvittää lajin suhteita toisiinsa; välttävätkö linnut pesimistä toistensa lähellä? Tämä on hyvin todennäköistä, koska leppälintu ja harmaasieppo saattavat käyttää osittain samanlaista ravintoa. Lisäksi yhteen paikkaan keskittynyt lintujen hyöriinä voi houkuttaa petoja paikalle, joten pesiminen kaukana toisistaan voi olla molemmille paras ratkaisu. On kuitenkin paljon tapauksia, joissa lintulajit hyötyvät toisistaan. On helppo esimerkiksi kuvitella, että heikko harmaasieppo haluaisi pesiä lähäkän leppälinnun naapurissa, ja antaisi näin leppälinnun hoitaa molempien pesien puolustamisen. Havaintojemme perusteella leppälinnut ja harmaasiepot näyttävät kuitenkin välttävän pesimistä toistensa välittömässä läheisyydessä. Alueella oli kaikkiaan 11 pönttöparia, joista jompikumpi oli asuttu, mutta kertaakaan lajit eivät pesineet yhdessä. Valitettavasti tämä tulos ei kuitenkaan ole tieteellisesti pätevä, koska näin pienellä pönttömäärällä tulos voi syntyä myös sattumalta.

Mika Sipura pöntöntarkastuskierroksella. - Jussi Aho

Tutkimus jatkuu ja tiivistyy tulevina vuosina. Syksyllä 1997 lisäämme pönttöjen yhteismäärän sataan pönttöpariin ja sijoitamme ne tasaisemmin koko tutkimusalueelle. Kesällä 1998 kierrämme pöntöt säännöllisin väliajoin ja teemme pesillä tutkimuksia emojen jälkeläishoidosta ja ravinnosta muunmuassa videokuvauksen avulla. Jos onni suosii, niitä käkipoikiakin alkaa ilmaantua, ja

meille tarjoutuu mahdollisuus selvittää taas yksi pieni juonkeen mutkikkaasta elämästä.

Yölaulajat 1996 Pohjois-Karjalassa

Markku Halonen

Tämä "yökkökesä" jäi mieliin keskinkertaista vähän parempana. Kiitos kaikille havainnoijille, ja erityisesti niille, jotka palauttivat havaintonsa.

Kaulushaikara *Botaurus stellaris*
Yhteismäärä kipusi 29:ään, kiitos Outokummun alueen tehossynäyksen. Kaikki havainnot:

Joe: 17.5. Höyhtäisen kanava (PZ).
Pol: 16.5. Matkalahti (AP, EV), 3.6.-Viinijärvi 2 (AV, LV).
Lip: 3.6. - Viinijärvi 1 (AV, LV), 8.6. Reilampi ja Särkijärvi (AP, VJ) sekä Mattisenlahti (PZ).
Out: 1.5. - 3.7. Sysmäjärvi 2, 24.5. Lavanlahti, 3.6. - 10.7. Sätöslahti 2, 9.6.-10.7. Paavalinlahti, 3.6. -10.7. Laikanlahti 2, 3.6. - 10.7. Vekarusniemi 2

(kahdeksan haikaroista Viinijärven rantaluhdissa) (AV, LV).

Rää: 12.5. Lamminpohja 2 ja Jouhtenus (PZ), Haapasalmi (MH).

Kit: 12.5. - Muljula (PZ), 18.5. n. Pyhäjärvi (MH), 23.5. Ätäskö (MH).

Toh: 20.5.-1.6. Niemelä 2 (HKi, HK, KLe), 2.6. Peijonniemenlahti (TP).

Vär: 1.5. - Uudenkylänlampi, joka pitkän uuhkuttelun seurauksena alkoi-kin "puhkutella" omituisesti juhanuksen aikaan. Haikarasta myös näköhavainto 30.7. - lennossa keskellä päivää (AP).

Havaintoja vuodelta 1995

Kes Ristilahti ja Villala Ketolanlahti Ä1 (KM).

Luhthaiitti *Porzana porzana*

Keskinkertaistakin vuotta vähän heikompi huittikesä. Parhaiten miehittetyt lutakat olivat Toh Tohmajärven Peijonniemenlahti 5 (MH, HK, TP ym.), 19.5. - Kit Muljula 3 sekä Rää Täitimenjärvi 4 (MH), 3.7. Out Sysmäjärvi 5 (AV) ja urbaanimmat alueet: 12.7. Joe Ukonlahti 2 (AP, EV) ja Utra 2 (TN). Muualla tavattiin touko-heinäkuun aikana yleensä yksittäisiä huittailijoita. Pohjoisimmat "huikat" piiskailivat 10.7. Lie Vehkalamella (Kari Jaskanen). Viinijärven hyviltä haikaraladilta piiskaajat puuttuivat täysin.

Luhtakana *Rallus aquaticus*

Vain kaksi röhkijää tavattiin: 19.5. Kit Muljula (MH) ja 16.6.-10.7. Out Sys-

Taulukko 1. Yölaulajat 1996 Pohjois-Karjalassa

	Bot ste	Cre cre	Por por	Ral aqu	Gal chl	Lus lus	Loc nae	Loc flu	Acr dum	Acr ris	Acr sci	Acr aru
Ilo	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Joe	1	2	5	-	-	2	4	3	30	1	1	-
Juu	-	5	-	-	-	-	2	1	5	2	-	-
Kii	-	2	-	-	-	1	-	1	10	1	-	-
Kit	3	-	5	1	-	12	4	-	11	-	-	-
Kon	-	4	2	-	-	1	3	1	27	2	-	-
Lie	-	2	1	-	-	-	1	-	6	-	-	-
Lip	4	4	-	-	-	6	3	-	7	-	-	-
Out	10	-	5	1	1	-	2	-	43	1	2	-
Pol	3	2	1	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Pyh	-	11	1	-	-	1	-	1	16	5	1	-
Rää	4	2	5	-	-	8	3	1	15	-	-	1
Toh	3	2	7	-	-	8	11	3	50	1	2	-
Tuu	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Vär	1	12	3	-	-	6	11	3	70	17	-	-
Yht.	29	48	35	2	1	45	44	14	293	30	6	2

Satakieli esiintyi melko vähälukuisena kesällä 1996. - Hannu Eskonen

mäjärvi (AV,LV).

Liejukana *Gallinula chloropus*

Ainokainen "mutakanapaikka" oli Out Laikanlahti, missä 24.5.-10.7. asusteli pariskunta poikasineen, vain 30 metrin päässä tiestä ja 100 metrin päässä lintutornista (AV,LV,PM).

Ruisräikkä *Crex crex*

Värtsilän lakeuksille räakkien pääjoukot saapuivat tutusti kesäkuun alkupuoliskolla:

30.5.-29.7. Vär Niirala - Sääperi ymp. noin 12 reviiriä (PZ,HKi ym.).

31.5.-12.6. Toh Niemelä (PZ), 23.6. Kankaankylä (PZ).

12.7. Rää Oravilahti ja Pötsönlahti (HKO,MH).

21.6.- Pyh Mulo 2, 24.6.- Vehkapuro, Hammaslahti ja Niva (AP,EV), 29.6. - Suoranta, Koppelomäki 2, Haavanpää, Lotokka ja Reijola (HKO, PP). Lip Kaatamo, Kompero ja Ristinpohja th. (HKr) sekä 8.6. Viinijärvi (AP,VJ). 1.6. Joe Iikseniemi (OG) ja 12.7. Joe Pilkkö (AP).

3.-27.6. Kon Rantakylä (PM ,RR, J.

Hyttinen), 9.7. Iikseniemi ja Kotalahti (AP,HKO), 29.6. Selkie (HKO). 7.6. Pol Kuljunlahti ja 8.6. Kuhnusta (PM,RR,J.Hyttinen).

27.6. Juu Ruunasuo (PM,RR,J.Hyttinen), 11.6. Kajoo (JO), kesä-heinäkuu Tuopanjoki (O.Ryynänen/HL), Nunnanlahti (J.Gröndal/HL) ja Vuokko (JHa). 29.6. Kii kirkonkylä 2 (OG,HH) 8.-14.6. Lie Koliilla 2 (Jouko Lehto/Mikko Pöyhönen). Yhteismäärä 48 on varsin hyvä.

Havainnot vuodelta 1995

Kes Aittolahti ja keskusta Ä1 (KM)

Viitasirkkalintu

Locustella fluviatilis

1.6.-23.6. Kon Kotalahti (OG,MH,TN), 2.6.-10.6. Joe Hasanniemi (AV,HKO, OG), 12.6. Toh Ristee ja Niemelä (MH), 31.5.-1.6. Vär Uusikylä, rajavyöhykkeellä (HKO,KLe) ja 12.6. Uusikylä, kirjasto (AP,PZ) sekä 10.-12.6. Sääperi, NE-nurkka (PZ,AP,HKi), 23.6. Sääperi, tornipolku (PZ), 21.6. Joe Koppola (AP), 27.6. Kontiosuo, jäteasema (HKO), 29.6. Kii Hyypii (OG,HH), 29.6.

Toh Oravaara (HKi), 30.6.-1.7. Pyh Lotokka sekä Rää Sintsi (HKO,PP), 4.7. Juu Kaajanlampi (AP,EV).

Havainnot vuodelta 1995

Kes Villala Ä1 (KM,Pertti Martiskainen)

Pensassirkkalintu *L. naevia*

Tavanomainen esiintyminen. Parhaimmat keskittymät: 12.6. Toh Kemie 4 (PZ), Vär Sääperi ymp. 8 (PZ,HKi ym.), 13.7. Toh Hernevaara ymp. 3 (HS), lisäksi pohjoisimmat: 27.6.- Juu Kannas 2 (AsP) ja 20.6. Lie Arippa (PZ).

Havainnot vuodelta 1995

Kesälahti Ä3 (KM)

Satakieli *Luscinia luscinia*

Liekö vähentynyt, vai eikö kunnan retkiä tehty touko-kesäkuun vaihteessa, jolloin lauluaika on kiivaimmillaan (pääosa yöretkistä ampui selvästi kesäkuun puolelle). Esimerkiksi yhdellä yöretkellä kesäkuun alussa kuului vanhoilla hyvillä paikoilla, Toh Ke-

miessä kuusi ja Kit Ruppovaarassa kahdeksan laulutaituria (MH), Lip Mattisenlahden rantalepikoissa puolestaan 4 (TN). Outokummusta laji oli täysin kateissa tehokkaasta kuuntelusta huolimatta.

Toukokuun puolenvälin arktikaretkellä Länsi-Virossa tein yhden kunnan yöretken Matsalunlahden ympäristössä, missä satakieliä oli todella runsaasti äänessä. Niiden laskeminen jouduttiin lopettamaan, sillä laulua kuului lähes jokaisesta lepikosta - ja lepikojahan siellä riittää. Voi olla, että juuri parhaimpaan muutto-aikaan Suomen päällä ollut kylmä rähmätulppa pohjoispuoleisine tuulineen tiputti maakuntammekin "saturaiset" lahden tuolle puolelle.

Havainnot vuodelta 1995

Kesälahti Ä10 (KM)

Viitakerkkunen

Acrocephalus dumetorum

Ensimmäistä kertaa viitaset rynnistivät isommalla joukolla Pyhäselän län-

sipuolelle. Outokummussa parhaalla retkellä 20.6. kuultiin yhteensä 40 lintua, lähinnä keskustan alueella (AV). Joensuussa tihentymä Noljakan alueella, missä esim. 18.6. kahdeksan luittelijaa (AL), samoin Hasanniemen ympäristössä seitsemän reviiriä (HKO), 22.-29.6. Kii kk:ssa viisi laulajaa (PZ,OG,HH), Kon Selkien mäellä 3.6.-30.6. yhteensä 11 reviiriä (HKO), Kon kk:ssa 31.5.-9.6. Ä7 (KLe), Kit Ruppovaarassa yhdellä rundilla 11 (MH).

Tohmajärvellä vakiokeskittymä, Kirkkonniemi-kk - 12.6. - 22 lintua (MH,PZ). 10.-11.6. Vär Patsola-Sääperi-kk alueen 35 laulajaa (HKi), ja 23.6. vielä Ä19, joista yhdeksän uutta (PZ) - uusia lintuja valui lisää läpi kesäkuun.

Kahdella reviirillä kerttusia kuunneltiin tiiviisti läpi kesän, ja saatiin näin selville laulukauden pituus: 30.5.-23.6. Lip Härkinvaara (8.7. varoitteleva emo) ja 30.5.-30.6. Joe Noljakka (PZ), kesä-heinäkuun vaihteessa viitaset ehättivät jo Lieksaan, missä kuusi reviiriä (Kari Jaskanen,PZ), sekä Pie-

lisen toisella puolen: Juu Kannas 3 ja kk 2 (AsP,HL).

Luhtakerkkunen *A. palustris*

Normaalia vähän heikompi esiintyminen. Vain Värtsilässä selvä tihentymä, noin 17 laulajaa (HKi ym.), joista 23.6. vielä neljä lintua äänessä (PZ). Pohjoisimmat 7.6. Juu Tuopanjoki (PM ym.) ja 18.6. Kaajanlampi (AP,EV).

Havainnot vuodelta 1995

Kes Villala Ä1 (KM)

Rytkerkkunen *A. scirpaceus*

Toh Peijonniemenlahti ainakin 2 (TP), 18.6. Joe Höytiäisen kanava (PZ), 23.6. Pyh Mulo (MH,TN), 25.6.-10.7. Out Sysmäjärvi, Lahdenjokisuu 2 (AV,LV, PM) ja 9.7. Joe Vehkalahti (AP).

Rastakerkkunen *A. arundinaceus*

Tuttuun tapaan pari rahakaista löytyi: 1.7. Pol Matkalahdella (AP,EV) ja 7.7. Rää Ruokosalmissa (L.J.Laine, P-P. Petelius, D. O'Ceallaigh).

Yhdistystiedote

PKLTY:n toimintaa

Kuukausikokoukset syys-, loka- ja marraskuun viimeisenä keskiviikkona klo 18 Joensuun yliopiston biologian laitoksella:

24.9. määräyskoulutusta

29.10. Pohjois-Savon lityn edustaja esitelmöi Siilinjärven Raasion kahlaajien rengastusasemasta

26.11. sääntömääräinen syysvuosikokous

Huom! aiheet ovat alustavia, muutokset mahdollisia.

PKLTY ylläpitää paikallisia lintuhavainnot varten **sähköpostilistaa**. Listalle pääsee maksamalla yhdistyksen jäsenmaksun ja ilmoittamalla halukkuudestaan sähköpostiosoitteeseen hannu.huuskonen@joensuu.fi. Huom! kaikki PKLTY:n alueella retkeilleet (muutkin kuin jäsenet) voivat ilmoittaa havaintojaan listan osoitteeseen pk_lintulista@joensuu.fi. Havaintojen kokoamisen helpottamiseksi toivomme, että havaintoilmoitus noudattaisi alla olevan esimerkin muotoa:

Viiriäinen, 10.6.97 Värtsilä Sääperi, äänitelevä lintu klo 23.30 (havainnoijan nimi). Tämän jälkeen voi runoilla lisätietoja.

Havaintojenkerualue on Pohjois-Karjala eli kunnat Eno, Ilomantsi, Joensuu, Juuka, Kesälahti, Kiihtelysvaara, Kitee, Kontiolahti, Lieksa, Liperi, Nurmes, Outokumpu, Polvijärvi, Pyhäselkä, Rääkkylä, Tohmajärvi, Tuupovaara, Valtimo ja Värtsilä.

Yhdistyksen 25-vuotisjuhlaulkaisua voi tilata postitse osoitteesta: PKLTY r.y., PL 119, 80101 JOENSUU tai sähköpostitse hannu.huuskonen@joensuu.fi. Julkaisun jäsenhinta on 50 mk (ei-jäsenille 100 mk) lisättyinä toimituskuluilla.

MITÄ NYT ???

Valokuvottaja *Markku Halonen* visaillee jälleen huumorin pilke silmäkulmassaan!

Kuva 1.

Kysymys kuuluu: "Miksi näillä partaansa naureskelevilla naturanaruttajilla täytyy olla suoraan Petroskoista apuun ajettu maanomistajien yms. veronmaksajien rahoilla piilokustannettu tuliterä nelivetolandcruiseri?"

Vaihtoehto a) Koska Natura-ohjelman valmistelu on auttamattomasti (ja tahallisesti) myöhässä, yritetään nyt muutaman vuoden silmänlumetyöskentelyn jälkeen näyttää, että nyt homma pelaa ja löpö palaa.

Vaihtoehto b) Koska takseeraus onnistuu pelkätään autosta käsin myös Natura-ohjelman ja em. armonajan lieveilmiöksi nousseen silmittömän vanhojen metsien hakkuun jäljillä.

Vaihtoehto c) Jotta voi rentoutua raskaan "rautakanki- ja heinähankotyöviikon" jälkeen ikään kuin työnpuiteissa tehtävillä omilla linturetkillä.

Vaihtoehto d) Koska IBA on jeba!

Kuva 2.

Perinteikäs valtakunnallinen kevätyhteismuutonhavainnointi joskus 80-luvulla Kiteen Niemenuolessa, mutta mitä kuvassa todella tapahtuu?

Vaihtoehto a) Viimeiset 12 tuntia kovalla koillistulella tapittanut linturengastaja on täysin turhaantunut ja totaalaisesti tuhoutunut.

Vaihtoehto b) Viimeisintä stajiaustekniikkaa, ns. silmäsiilausta, ylikorkeuksissa tapahtuvan muuton hallitsemiseksi.

Vaihtoehto c) Mahtavasta muutosta lumoutunut lintututkija (JM) eläytyy innoissaan tunturikiurun osaan piiloutumalla sänkipeltoon.

Vaihtoehto d) Edellisenä syksynä paikalle talvehtimaan jäänyt parkkiintunut stajjari ei ole vielä herännyt talviunestaan.

Kuva 3.

Arktisen muuton tarkkailua Vironlahden Hurpussa. Mutta mitä oikeanpuolimainen mies tekee?

Vaihtoehto a) Testaa uutta ilmatäyteistä sadeasua.

Vaihtoehto b) On ankaran viiman ja vihan jäljiltä jäähmettynyt ja turvonnut stajiausasentoon.

Vaihtoehto c) Hän yrittää epätoivoisesti nähdä edes jotakin parven rippeitä kuvaajan vierellä vellovan satapäisen piippaukkomassan läpi.

Vaihtoehto d) "Luhta-wear for tough birders" esittelee uutta kevätmallistoaan.

Nuoren lintuharrastajan, Tuomas Perkkiön, keräämiä maallikoiden yleisimpiä kysymyksiä kohdattaessaan jonkun "viattoman" lintuharrastajan - ja kuinka sitten toimitaan, ihan noin niinku huumorimielessä!

"TULIPAHAN KUULTUA"

eli maallikoiden älyttömiä sanontoja

1. Jokos ne leivot lentää?
2. Onkos niitä peippoja jo näkynyt?
3. Onkos niitä joutsenia jo tullut? (toukokuussako ne "jo" tulee)
4. Meidän pihalla pesii viherpeippo, IHAN TOTTA! (pihalla??, tarkoittaakohan se sora-aluetta)
5. Näkyykös niitä lintuja? (vielä pahempi jos lintujen paikalle sanoo tipuja!)
6. Mitenkäs kauas tuolla putkella näkee? (vastaa maireasti hymyillen "Ainakin sata kilomeriä")
7. Mikä se sorsa on jolla on vihreä pää?
8. Meillä on pihassa semmoinen outo lintu. Mikähän se mahtaa olla?

Kuinka selviät tällaisesta maallikosta!

-juokse karkuun antaen maallikon kuitenkin ymmärtää, että olet havainnut jonkun harvinaisen linnun, joka lensi juuri tuonne kauas!

-älä ole kuulevinasikaan, kyllä ne siitä tokenee

-ole lähtevinäsi paikalta, mutta piiloudu läheiseen pusikkoon odottamaan maallikon poistumista (maallikko ei tunnetusti viihdy paikalla pitkään)

Viimeaikaisia havaintoja

Keväästä kesään

Harvinaisuuskomiteat eivät ole näitä havaintoja tarkastaneet, joten tähän katsaukseen ei tule viitata.

Jääkuikkalaji (*G. adamsii*) vii-
letti suoraan havainnoijan yli 25.5. Joensuun Höytiäisen kanavalla kuikan kanssa, mutta valitettavasti lintu nähtiin vain "perävinkkelistä". **Jalohai-kara** muutti 1.5. vapun kunniaksi Kiteen Hovinlammella. Kaksi **harmaahaikaraa** kirjattiin myöskin muuttolennosta 22.4. Kontiolahden Lehmossa ja yksi 6.5. Värtsilän Sääperillä. **Lyhytnokkahanhia** laidunsi pelloilla metsähänhien kanssa neljä eri yksilöä ajalla 27.4.–19.5., joista yksi Outokummun Sysmäjärvellä, yksi Liperin Riihilammella ja loput Värtsilän Sääperillä. **Merihanhia** summatitiin 21.4.–27.5. leppoiset 13 yksilöä ja **kanadanhanhia** ennätysellisesti vähintään 40–45 yksilöä. **Ristisorsat** ylättivät myös positiivisesti. Ensimmäisellä aikaisella havainnolla: 19.–20.4. (myös 4.5. mahdollisesti sama) Kiteen Kiteenjärvellä ja 20.–27.4. Joensuussa, ja sitten normaalimpana ajankohtana 24.5. kaksi lintua viipotti luoteeseen Joensuun Noljaakassa. Huippuaikainen **haapana** puljasi 2.4. Joensuun Marjalassa. **Harmaasorsia** havaittiin normaaliin aikaan (29.4.–1.5.) tavanomaiset 4 yksilöä. **Allihaahkat** eivät petteineet arktikafanejaan tänäkään keväänä, yhteensä 24 yksilöä havaittiin.

Haarahaukoilla oli huippukevät, jaksolla 19.4.–25.5. nähtiin peräti 11 muuttavaa lintua. Lisäksi tehtiin pesimäaikaisia havaintoja haarahaukasta Lieksan Patvinsuolta. **Arosuohaukkan**aa säväytti ohilennollaan 27.4. Värtsilän Räikönvaaran stajarin, ja määrittämättä jäänyt **sirosuo** (*C. macrourus/pygargus*) muutti 25.5. Kiteen Hatunvaaran ohi hieman liian kaukaa. Varsinainen ylläri oli kahdelle havainnoijalle 11.5. Outokum-

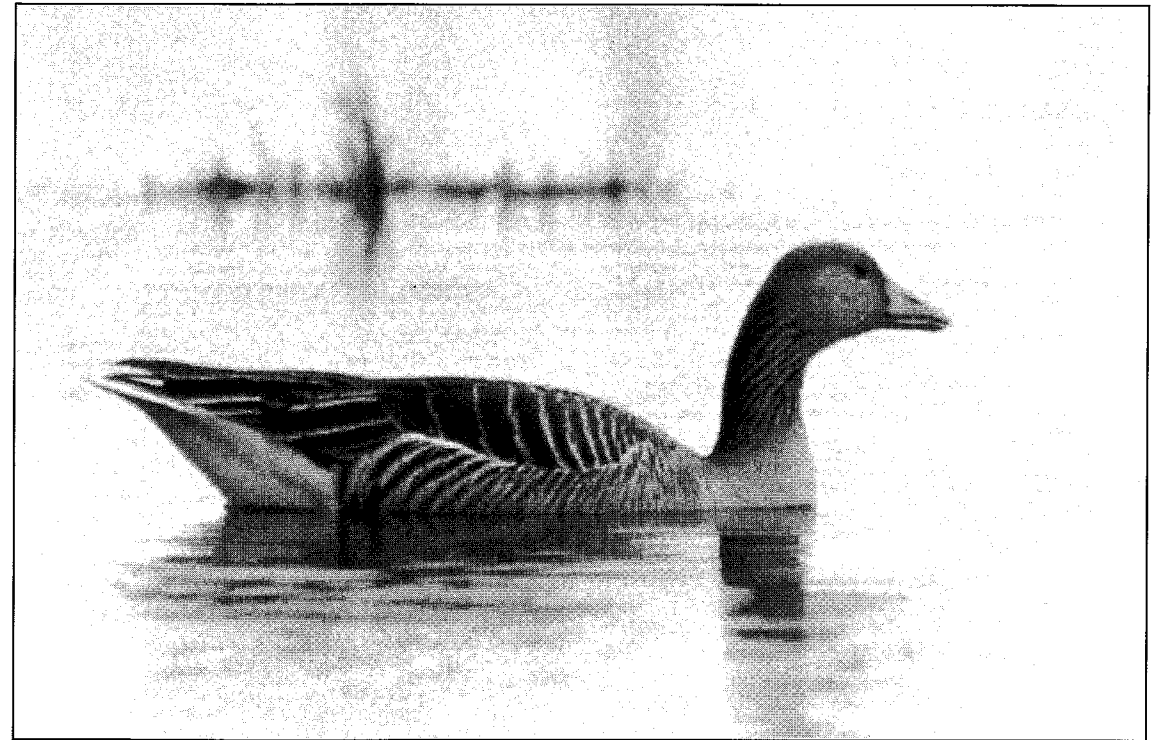
mun Sysmäjärvellä ohi lipunut **arohiirihaukka**, joka olisi RK:n mahdollisen hyväksynnän jälkeen toinen havainto maastamme tästä vaikeasti määritettävästä lajista. Jälleen ennätysellisen **merikotkakevään** saldo oli vähintään 47 yksilöä, joista aprillipäivänä 1.4. muutti Värtsilän Räikönvaaran ohi 10 lintua. Tämä vanhojen merikotkien muutto oli maakunnallemme uusi ennätys, joskin odotettuun ajankohtaan odotetulta paikalta. **Maakotkia** nähtiin muutoilla myös mukavasti, huppeat 10 lintua. Kevään "pakollinen" rarikotka, **kiljukotkalaji** (*A. clanga/pomarina*) muutti 28.4. Rääkkylän Haapasalmella. Vanha naaras **punajalkahaukka** havaittiin 10.–11.5. Värtsilän Sääperillä. "Vespari" havainnot voivat koskea eri yksilöitä. Kevään aikana nähtiin yhdeksän **muuttohaukkaa**.

Viiriäinen äänteli 17.6. Lieksan Vie-kissä. Valtakunnallisesti hurja **keräkurmitsa**esiintyminen havaittiin myös maakunnassamme, tosin yhteensä vain neljän yksilön (kahden pariskunnan?) voimalla 26.–27.5. Kontiolahden Kotalahdella ja Värtsilän Niiralassa. **Mustapyrstökuiirit** ilmaantuivat kuvioihin vasta 7.5., mutta sen jälkeen niitä havaittiinkin peräti 8 yksilöä. Näistä yksi pariskunta pesi viimevuotiseen tyyliin Iomantissa ja toinen pariskunta viihtyi Kontiolahden Pitkärannassa ainakin 7.6. asti. **Rantakurvi** viivähti hetken tulvalammikolla 8.5. Liperin Riihilahdessa. Myöhäinen **leveäpyrstökihu** muutti 8.6. neljän **merikihun** kanssa Joensuun Höytiäisen kanavalla. Keväällä varsin harvinainen **pikkukajavanuorukainen** pysähtyi vapuksi 1.5. Kiteen Päätyeenlahdelle. **Merilokkeja** kirjattiin ainakin 13 yksilöä. **Lapintiira** on vakiintumassa Pohjois-Karjalaiseen järvilinnustoon, mistä hyvänä näyttönä Kontiolahden Höytiäisen Puolimatkan kallioidella 2.6. havaitut 23 lapintiiraa kolmen **kalatieran** seurassa. **Mustatiiroja** havaittiin

kolme, joista yksi 28.5. lähtien Outokummun Sysmäjärvellä, toinen 11.6. Kontiolahden Höytiäisellä ja kolmas 15.6. Kontiolahden Pitkärannassa. **Uuttukyyhkyjä** nähtiin vain viisi yksilöä, **turkinkyyhky** 14.5. Kontiolahden Kylmäojalla sekä **turturikyyhky** 12.5. Tohmajärven Saariossa, 17.5. Joensuun Mutalassa ja 7.6. Iomantsin Naarvassa.

Kevään eka **kangaskiuru** muutti 28.4. Värtsilässä ja toka lauleli vapun tienoilta lähtien Kontiolahden Jaaman-kankaalla. **Lyhytvarvaskiuru** muutti havainnoijien yli 12.5. Värtsilän Uudenkylän pelloilla. **Tunturikiuruja** nähtiin neljän parvi kahdella taholla, 27.4. Joensuun Linnunlahdella ja 4.5. Liperin Ahonkylässä. **Virtavästäräki** yhyttiin vuolaasti virtaavien vesien ääreltä 24.5. Liperin Siikakoskella. Loppukevät ja kesä oli **sinipyrstöjen**. Historiallisen runsas esiintymisen painottui Lieksaan ja eteläisiin lintu havaittiin Enosta. Yhteensä 12 lintua kirjattiin, joista 10 laulavia koiraita, yksi muuton aikainen havainto naaraspukuisesta linnusta ja yksi naaras tavattiin vanhan koiraan seurassa. Pääosa koiraista oli nuoria ja piti reviiriä läpi kesän. **Mustapäätaskukoira**s tavattiin 2.5. Tohmajärven Risteessä. Kevään toinen huippurari oli nuori **sinirastaskoira**s, joka näyttäytyi monien harmiksi vain muutamalle havainnoijalle 5.4. Rääkkylän Kivisalmissa. Havainto olisi myös Suomen toinen RK:n mahdollisen hyväksynnän jälkeen. **Sepelrastaita** nähtiin 3.–8.5. yhteensä neljä yksilöä. **Viirusirkkalintu** pirautti kunnolla vain yhden havainnoijan mieliksi 20.6. Värtsilän Niiralassa. **Rastaskerttunen** piti reviiriä Outokummun Sysmäjärvellä 18.5. lähtien. **Kirjokerttu** saatiin 3.6. Joensuun Höytiäisen kanavan lintuaseman verkoista. **Vuorihemppoja** pyöri ennätysellisen suuri linnun parvi 19.4. Kesälahden Mäntyniemessä.

HKo

Merihanhi on nykyään jokakeväinen näky Pohjois-Karjalan lintujärvillä. - Hannu Eskonen

Lapintiira pesi tänä kesänä ainakin Joensuun Ukonlahdella. - Hannu Eskonen

Siipirikon katsauksissa käytettävät lyhenteet

muut lyhenteet:

♂ = koiras, ♀ = naaras, ♀-puk. = naaraspuikkuinen, m = muuttava, p = paikallinen/lepäilijä, kiert = kiertelijä, a = parvi (5a = viisi parvea, a5 = viiden parvi), yks. = yksilöä, juv = nuori, subad = esiaikainen, ad = vanha, jp = juhlapuikkuinen, tp = talvipuikkuinen, va = vaalea, tu = tumma, sp = laji, ^{1kv}jne. = ikä kalenterivuosisissa (^{1kv} = samana vuonna syntynyt, ^{2kv} = edellisenä vuotena syntynyt eli 1-vuotias jne.), ä = äännelevä, Ä = laulava tai soidinäännelevä, IP = määrittämätön iso petolintu, PP = määrittämätön pieni petolintu, P = määrittämätön petolintu, VL = määrittämätön sorsalintu, IK = määrittämätön iso kahlaaja, KK = määrittämätön keskikokoinen kahlaaja, PK = määrittämätön pieni kahlaaja.

kuntalyhenteet:

Eno = Eno	Ilo = Ilomantsi	Joe = Joensuu	Juu = Juuka	Kes = Kesälahti	Kii = Kiihtelysvaara
Kit = Kitee	Kon = Kontiolahti	Lie = Lieksa	Lip = Liperi	Nur = Nurmes	Out = Outokumpu
Pol = Polvijärvi	Pyh = Pyhäselkä	Rää = Rääkkylä	Toh = Tohmajärvi	Tuu = Tuupovaara	Val = Valtimo
Vär = Värtsilä					

nimilyhenteet:

AH = Antti Hämäläinen	HPI = Hannu Piironen	JSu = Juha Suomalainen	PH = Petri Hottola
AJ = Aimo Jukkara	HPä = Harto Päivinen	JT = Jouko Tiussa	PL = Paavo Liimatta
AK = Ari Kokkonen	HPö = Heikki Pönkkä	JuH = Jukka Heikkinen	PM = Pertti Mähönen
AL = Ari Latja	HR = Hannu Räsänen	JV = Juha Valtanen	PP = Petri Palviainen
AM = Antti Marjokorpi	JA = Jorma Auvinen	KK = Kimmo Koskela	PT = Pertti Tolvanen
AP = Ari Parviainen	JH = Jukka Heikkinen	KLe = Kalervo Leppänen	PZ = Pentti Zetterberg
AS = Andreas Siivonen	JHa = Jari Halonen	KLi = Kari Lindblom	RL = Reima Louhelainen
AsP = Asko Paananen	JHy = Juhani Hyttinen	KLv = Kalle Leivo	RLP = Riitta-Liisa Pankakoski
AT = Ari Tanskanen	JJ = Juha Juutinen	KM = Kimmo Martiskainen	RR = Raija Ronkainen
AuP = Auli Patjas	JK = Jouni Koskela	KN = Kimmo Nevalainen	SH = Suvi Hämäläinen
AV = Antti Vänskä	JKo = Jari Kontiokorpi	KNu = Keijo Nuutinen	SK = Sami Korhonen
EK = Eero Korkee	JL = Jouni Lehtoranta	KR = Kauko Rouhiainen	TE = Tuomo Eronen
EL = Esko Lappi	JLe = Jani Lemmetyinen	KV = Kari Varonen	TK = Timo Karkiainen
EV = Esko Veijalainen	JM = Juha Miettinen	LV = Lassi Vänskä	TN = Toni Nevalainen
HH = Hannu Huuskonen	JMa = Jukka Matero	MH = Markku Halonen	TT = Tuomo Toivanen
HHö = Harri Hölttä	JMr = Juhani Mauranen	MHu = Markku Huttunen	UP = Urho Paakkunainen
HKi = Hannu Kivivuori	JO = Juha Ovaskainen	MK = Matti Kapanen	VH = Veli Hassinen
HKn = Harri Kontturi	JP = Jouni Pursiainen	MKe = Matti Ketola	VJ = Vesa Jouhki
HKo = Harri Kontkanen	JR = Jouko Räsänen	MP = Matti Piironen	VK = Veikko Korhonen
HKr = Harri Kirjavainen	JRi = Jorma Riikonen	MR = Matti Riikonen	VM = Veikko Makkonen
HKä = Harri Kämäräinen	JRy = Juhani Rynänen	MT = Markku Tolvanen	VMS = Veli-Matti Sorvan
HL = Hannu Lehtoranta	JS = Jarno Sormunen	OG = Olli Günther	
HM = Heino Mertanen	JSa = Johanna Saarenmäki	PF = Philippe Fayt	